LITERATURA · ARTS · INFORMACIÓ

PONT BLAU

Nº 39

GENER 1956

S U M A R I

	Pàgs.
Pilastra de la catedral de Solsona	Portada
Editorial	1
Pauli Massip, narrador, moralista i autor dramàtic, per RAFAEL TASIS	2
La política naval catalana, per I. BO I SINGLA . . .	5
Pita, l'isard de Bohí, per J. B. CLARET	6
Dos poemes, per JOSEP M. MIQUEL I VERGÉS . . .	10
El cinquantenari de "La Nacionalitat Catalana", per ANTONI PEYRÍ	11
Una immersió al Cap de Creus, per ANTONI RIBERA	12
Thomas Mann i la cultura alemanya d'interguerra, per CÈSAR PI-SUNYER	15
Existencialisme i crisi humana, per CLAUDI ESTEVA FABREGAT	18
INFORMACIÓ I COMENTARIS	
Noves versions de l'anglès, per JOAN FUSTER	24
Sobre premis, encara, per BLANQUERNA	26
La història sobre la llegenda, per FRANCESC FARRERAS DURAN	28
Recensions, per R. T., J. S. V. i J. F.	30
El doctor Trueta ve a Mèxic	40
II Concurs de Fotografies dels Països de Llengua Catalana	40
Noticiari	42

Subscripció: Mèxic, un any . . . . . 30.00 pesos mex.
Fora de Mèxic . . . . . 3.00 Dls.
Aquest número (44 pàgines) . . . . . 3.50 pesos mex.

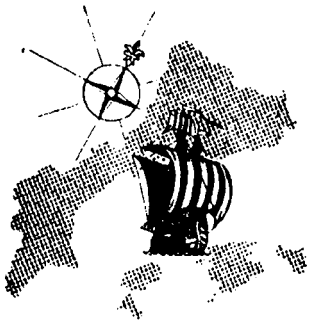

EN UN DELS PASSATGES més suggestius del llibre d'Amadeu Hurtado que aviat apareixerà en les edicions de Xaloc, de Mèxic, l'autor explica que, a la vigília de la Solidaritat Catalana, «no creia gaire que el fet històric d'una antiga sobirania nacional catalana fos prou ell sol per a justificar el catalanisme com un moviment sentimental de restauració». Amadeu Hurtado veia la justificació del catalanisme «en el fet actual, el fet viu d'una riquesa creada amb el propi esforç i d'una cultura que era el seu producte natural». En realitat, com es desprèn d'altres passatges del llibre, veia doble la justificació del catalanisme: una antiga sobirania nacional fóra un motiu insuficient si els països de llengua catalana haguessin estat absorbits fins al punt de veure esborrades les seves característiques nacionals; i una gran riquesa actual no justificaria cap moviment nacionalista si no perduressin aquelles característiques, que van quedar ben determinades en els segles de sobirania. Harold H. Martin, en el seu reportatge sobre Barcelona publicat a *Saturday Evening Post*, es mostra fortament impressionat per la potència econòmica de Catalunya i per la diferència cultural entre els catalans i «els espanyols tocadors de guitarra de la banda de Madrid»; i recull amb simpatia les pretensions nacionalistes dels catalans. Per a ell, com per a Amadeu Hurtado, compta de manera decisiva el fet actual i viu; però aquest té les seves arrels en la història i Martin no triga gaire a descobrir-les: «Com a conseqüència de la seva gran capacitat per al treball i el seu ardent neguit de comprar i vendre, de construir i créixer, les catàstrofes que han sembrat les ribes de la Mediterrània amb les despulles de moltes ciutats més febles, han deixat molt poc rastre damunt seu i no han pesat gens sobre l'esperit dels seus ciutadans.» En el número passat de PONT BLAU, Ramon Nebot, corresponsal nostre a Barcelona, ens explica com una injusta política de favoritisme fa recaure sobre Catalunya, feixugament, la major parte del sosteniment econòmic de l'estat espanyol a profit d'aquells «tocadors de guitarra» al·ludits pel corresponsal nordamericà. A pesar d'això, Barcelona prospera i és, per dir-ho amb paraules de Martin, «el més gran centre industrial d'Espanya i una de les ciutats vitals d'Europa». A pesar d'una política encaminada a destruir l'economia de Catalunya per tal de destruir aquesta com a nació, els catalans no es deixen abatre i conserven, contra totes les adversitats actuals, com han fet sempre en el curs de la història, l'activitat econòmica del país en la qual Hurtado i Martin veuen la justificació del catalanisme polític, de profunda arrel històrica. Una cosa que no ha d'inclinar-nos pas al cofoisme, perquè els errors polítics dels catalans han estat massa; tants, que no han fet possibles les realitzacions que permetien esperar diverses situacions favorables creades per l'esforç d'ells mateixos en camps distints del de la política.

PAULÍ MASSIP

NARRADOR, MORALISTA I AUTOR DRAMÀTIC

Per RAFAEL TASIS

En el seu pròleg, tan dens i ple de suggestions interessants, a la *Història de la Literatura Catalana*, de J. Ruiz Calonja, el doctor Jordi Rubió i Balaguer planteja un problema que mereix d'ésser considerat amb atenció. Joan Fuster ja s'hi referia, amb la seva acostumada agudesa, en aquestes mateixes pàgines i el debat mereixeria de restar obert a noves opinions. És el problema de les fronteres lingüístiques d'una literatura. O, dit d'una altra manera, si només podem considerar com a literatura catalana la que fou escrita en català, excloent totes les altres manifestacions en llengua forastera — provençal, llatí o castellà — d'escriptors catalans. Aquest criteri limitatiu, que és el que ha seguit, amb un estricte sentit de les necessitats nacionals, el catalanisme d'ençà de la Renaixença, deixa fora de la nostra literatura Jaume Balmes i Joan Lluís Vives, Boscà i Guillem de Berguedà, Piferrer i Jaume Marsili, Cabanyes i Cerverí de Girona, una part ben important de l'obra de Maragall i tota la de Pi i Margall. Potser el sacrifici que això representaria per a la nostra cultura nacional no seria pas compensat per l'estímul que podria ésser per als futurs escriptors catalans d'escriure en l'única llengua que té dret de ciutat a la nostra pàtria. El cas del català — Josep Carner ho recordava ben oportunament en el seu recent discurs presidencial de l'anual recordatori dels Jocs Florals de Barcelona — és ben diferent al de les altres llengües no-oficials o de jove vigència d'Europa. Té més vitalitat, més tradició i una major continuïtat en l'expressió literària que totes les altres, comptant-hi el gaèl·lic d'Irlanda, els distints dialectes de la llengua d'oc o les llengües escandinaves, fetes a còpia de voluntat nacional i de gramàtiques estrangeres. El miracle del català (això és un altre tema, però que bé val la pena de recordar-lo sempre, i Josep Carner no se n'està pas en el seu discurs) és degut, en bona part, a l'existència d'una gran capital, Barcelona, que ha sabut conservar la llengua a través dels segles de desnacionalització i resistir tots els esforços per a sotmetre-la a una parla forastera i oficial. Al costat d'una València notòriament bilingüe i d'un Rosselló on català i francès fan un *ménage* ben desigual, Barcelona, amb la seva enorme densitat humana i el seu extraordinari poder d'assimilació, ha sabut mantenir-se fidel al català, i això bé se li ha de reconèixer en el seu actiu.

Quin criteri ens caldria, doncs, aplicar, per a jutjar la producció literària de Paulí Massip? Damunt la taula tinc set llibres que duen el nom d'aquest escriptor. Tots set han estat publicats a Mèxic en els darrers quinze anys, i tots ells (junt amb d'altres que estan inèdits o que no he pogut llegir) han estat escrits en castellà. Però Paulí Massip (restituïm-li la segona *s* que la fonètica castellana ha llevat, com a inútil, al seu cognom) és català de naixença i d'ascendència. És també, jo juraria, català per voluntat. Com diu Max Aub, en un agut retrat literari que precedeix el darrer dels seus llibres, «naixia a Catalunya, creixia a la Rioja, passava per París i esdevenia escriptor a Madrid. La primera i la darrera cosa el marquen d'una manera inesborrable.» I Max Aub pondera la influència del *seny* (paraula intraduïble, per a explicar la qual en castellà li calen almenys nou conceptes) en l'obra literària de Massip. I encara li troba d'altres

virtuts catalanes: «la ironia, el gust de presentar planerament circumstàncies inversemblants i la seva qualitat de dramaturg, que sap jugar — i resoldre — les inevitables sorpreses, font de l'interès». D'aquesta manera, la catalanitat d'aquest lleidatà que, a partir dels sis anys, vivia a Castella i que esdevenia un dels periodistes més destacats de Madrid, sense viure a Catalunya, en la resta de la seva vida, més enllà de dos anys, en breus etapes — la més llarga, durant la nostra guerra — i que, a l'exili ha sentit exaltarse les rels de la seva ascendència pel contacte més directe amb els catalans residents a Mèxic, esdevé més visible a través de les seves obres literàries més ambicioses.

De la mateixa manera, doncs, que un irlandès intel·ligent no renunciarà mai a considerar com a compatriotes seus Bernard Shaw i James Joyce, Swift i Oscar Wilde, O'Flaherty i Sheridan, Yeats i Synge, pel fet d'haver escrit en anglès, no hem de renunciar a considerar com a català aquest brillant periodista madrileny que de l'enyor fecund de l'exili ha sabut treure la substància d'obres tan meritòries com *El diario de Hamlet García, La aventura de Marta Abril* i *La trampa,* variats i intel·ligents exercicis novel·lístics, així com els contes del recull *De quince llevo una,* les obres de teatre (que per una paradoxa que esdevé regla en el món de l'escena, no han pujat encara a les taules, tot i llurs evidents virtuts i llur originalitat humaníssima) que es diuen *El emplazado* i *El hombre que hizo un milagro* i el volum minso, però de tan preciosa vàlua i de tan duradora actualitat que duu per títol *Cartas a un emigrado español,* amb el qual inaugurava Paulí Massip les seves publicacions a Mèxic.

He parlat del «brillant periodista madrileny» i això no és pas un banal epítet ni un simple antecedent que només té valor com a contrast amb la carrera ulterior d'escriptor «seriós» de Paulí Massip. Sóc dels que creuen que el periodisme és una de les millors escoles de literatura, i atribueixo sinceramente a la manca de diaris i periòdics en la nostra llengua la baixa evident de la nostra prosa literària. Baixa, no pas en virtut purament *literària,* d'obra d'art, sinó en virtut comunicativa, humana, en capacitat per a interessar i emocionar el lector. Per a escriure als diaris — parlo d'una societat normal, cultivada, sense censures oficials ni tiranies demagògiques — cal una cultura sòlida, que sàpiga dissimular la seva erudició, una agilitat de ploma, una claredat de concepte, una harmonia de construccions que no poden fer cap mal a un escriptor de vocació, ans al contrari, li donaran l'instrument apte per a encarar-se amb els temes més abstrusos i amb les més altes especulacions. El conegut aforisme «el periodisme porta a tot, a condició de sortir-ne» és cert en els seus dos termes. Perquè Paulí Massip, que en els seus anys laboriosos de periodista madrileny només havia pogut fer alguna breu incursió poètica o teatral (*El báculo y el paraguas* era la comèdia que li donava un major crè-

Paulí Massip

dit) ha pogut, a Mèxic, donar la seva mesura com a novel·lista, contista i dramaturg, tot mantenint una altra tasca més o menys relacionada amb la literatura (la producció de guions cinematogràfics) en la qual ha excel·lit, però que no deu ésser tan abassegadora com la direcció d'un diari polític o d'una gran revista d'informació.

Els temes de la narrativa de Massip són generalment madrilenys, amb alguna referència (dues de les novel·les de *La trampa*) a ambients americans. I en aquesta fidelitat a la seva ciutat d'adopció, el novel·lista troba la inspiració per a pintar-nos figures, ambients i episodis que han d'incorporar-se, com els inimitables sainets d'Arniches (Max Aub ja subratlla el fet curiós que els millors intèrprets de l'ànima popular madrilenya són originaris de la perifèria o insulars: Arniches, Massip, Pérez Galdós) a la més autèntica literatura de costums inspirada per la capital d'Espanya. A *El diario de Hamlet García*, aquesta literatura de costums esdevé, amb un to de noble gravetat, testimoni d'uns moments tràgics: la nostra guerra pren, a través d'aquestes pàgines, on el drama del Madrid dels primers mesos de la guerra es reflecteix en les peripècies i les reflexions del professor ambulant de filosofia, un caràcter que és, probablement, el que la història haurà de reconèixer-li. En aquesta novel·la, que en certs moments s'afilia a la tradició picaresca, i que no abandona, ni en els moments més dramàtics, una suau ironia plena de pietat, el drama espanyol pren tot el seu relleu, i la suma de petites covardies o inconscients heroismes, de grandeses i de crims, de teatralitat i de dolor que hi ha en tota gran convulsió apareix reflectida en la figura de Hamlet García i dels homes i les dones que el volten: la seva muller Ofelia, Cloti, la minyona, la seva deixeble Eloïsa, Sebastià, Daniel.

La aventura de Marta Abril és una novel·la divertida, amb tot de peripècies i de «rebondissements» que en fan un canemàs excel·lent per a una d'aquelles pel·lícules que un dia ens donava el cinema americà amb Frank Capra i Gregory La Cava. Però al costat — o al dessota — de la seva aparença lleugera i àdhuc frívola, la novel·la de Massip planteja amb cruesa el tema de la independència femenina, de la seva eterna i inútil revolta davant l'home i davant l'amor, i la figura de Marta Abril esdevé així una mena de paradigma d'una mena de noia molt moderna, lliure de tota moral convencional i tanmateix respectuosa de les normes burgeses, que no és gaire freqüent de trobar en la literatura espanyola. Amb les novelles curtes del volum *La trampa*, com amb els deu contes que formen *De quince llevo una*, la varietat de temes i de dons de Paulí Massip, narrador, es fa més evident encara. En aquests dos llibres trobeu dos sainets exemplars madrilenys, amb la gràcia de llenguatge i de situacions que humanitza el cinisme una mica amoral de certs personatges i els dóna, a llur desgrat, el paper de figures representatives d'una època i d'un ambient, com són *La trampa* i *El hombre que perdió los bolsillos*, i aquesta mateixa vena, amb una força satírica més acusada, reapareix en els contes *Dos hombres de honor* i *Nochebuena en el tren. El ladrón* situa un curiós cas de cleptomania conscient en un ambient mexicà de bona societat, i *La muerte en el Paraíso* i *Chiquillos ante el mar* ens fa entrar en el verd paradís de les amors i les experiències infantils, que evocava Baudelaire en un poema famós. *El gafe, o la necesidad de un responsable*, sota les seves aparences humorístiques de robinsonada, planteja el problema metafísic de la divinitat com a creació i necessitat de l'esperit humà. I en un conte tan breu com *El alfar*, poca cosa més que un fet divers, hi ha tota una explicació del drama espanyol, l'oposició cruenta entre l'home que treballa i no pot viure i els «señoritos» inconscients que ignoren i menyspreen estúpidament l'esforç creador.

I aquest conte, que acaba amb les simples i terribles paraules «Era la guerra civil», es lliga estretament amb aquelles *Cartes a un emigrat espanyol*, editades l'any 1939 i que conserven encara avui tanta actualitat i traspuen tanta generositat i una comprensió tan aguda del problema espanyol. El patriotisme que revelen aquestes cartes és de bona llei: és el mateix patriotisme que inspirava el nostre Maragall en els seus poemes del 98

i en els seus articles de la Solidaritat Catalana. Un patriotisme que demana respecte a la realitat i comprensió per als homes, però que es manté fidel a uns ideals i a una ètica que permet d'ésser liberal i generós amb els altres, perquè hom és exigent amb si mateix. No sé si gaires emigrats dels que encara romanen a les terres americanes rellegeix en alguna vegada aquestes cartes de Paulí Massip. Jo sé que, llegides aquest any 1955, a Barcelona, m'han produït una gran impressió de noblesa i de justa apreciació dels termes d'un problema que un dia o altre, en conjunt o individualment, cadascú haurà de resoldre: el de la convivència, dintre un estat civil i digne, de tots els ciutadans.

Ja he dit com em sembla incomprensible que dues obres teatrals de tanta qualitat i d'una inspiració tan original com *El emplazado* i *El hombre que hizo un milagro* no s'hagin estrenat encara. Tal com són, terriblement modernes i obertes a totes les intel·ligències, plenes d'aquella poesia i d'aquella filosofia que no es veuen ni destorcen, però que deixen després de la lectura o de la representació el rastre d'una inquietud o d'una emoció, aquests dos drames — que l'autor qualifica, irònicament, de «farses» — juguen amb temes eterns com el de Don Juan, la mort, el sobrenatural i la cobdícia humana. I en les escenes que es desplega l'aventura de l'home que es sabia condemnat a mort i volia aprofitar els mesos que tenia de vida, o la del pobre barber que descobreix el seu temible do de fer miracles, Paulí Massip revela tota la seva gran habilitat d'autor teatral i el seu profund coneixement de les regles del llenguatge dramàtic. Editades com estan totes dues, aquestes farses esperen confiadament el director que vulgui dur-les a les taules, per a honor i glòria de l'escena espanyola.

LA POLÍTICA NAVAL CATALANA

Constitueix un interessant capítol de la nostra història el que podríem titular política naval catalana als segles mitjos, o sigui la influència que en les empreses nàutiques de la Mediterrània exercí Catalunya. Sense necessitar l'antiga Confederació l'auxili directe de cap poble, el prestà a alguns, no sols del territori ibèric sinó de fora d'aquest. Per consideracions d'ordre polític i fins per interès, es desenrotllà una acció que sols podia exercir qui aconseguís una hegemonia. I aquesta és coneguda i reconeguda a Catalunya en aquella època. A l'actuació nacional cal afegir la internacional. La República de Pisa té forces catalanes, a estipendi i mercenàries, per a defensar els seus interessos a Sardenya i Còrsega, contra les pretensions dels genovesos. Quan les dues ciutats rivals de la Mediterrània, Barcelona i Gènova, han de renyir, això té un origen més vell que les lluites dels corsaris i les pretensions sobre Sicília i Calàbria, puix ja es barallaven en les turbulències civils de les illes de Còrsega i Sardenya. Pisa compta sempre amb l'ajut dels catalans, i per odi a la primera s'iniciaren les hostilitats, que aquí procuraren venjar-se. Els ballesters de les galeres pisanes eren catalans i armadors de Catalunya anaven a la part amb l'empresa de la República de Pisa.

La Senyoria de Venècia fou també aliada dels catalans. Sols que per poc temps estigueren en lluita i més servint interessos estranys que propis. Es reprengueren les bones relacions i mútuament se serviren. El dux Francesco Foscori, en fer lliga amb els genovesos, exclogué tot el que fos donar-los auxili contra els catalans. Són apreciables les proves d'afecte en els documents de l'època, en la qual molts cops s'anomenen germans . . . — I. Bo i Singla.

(*De* Marina Catalana Medieval)

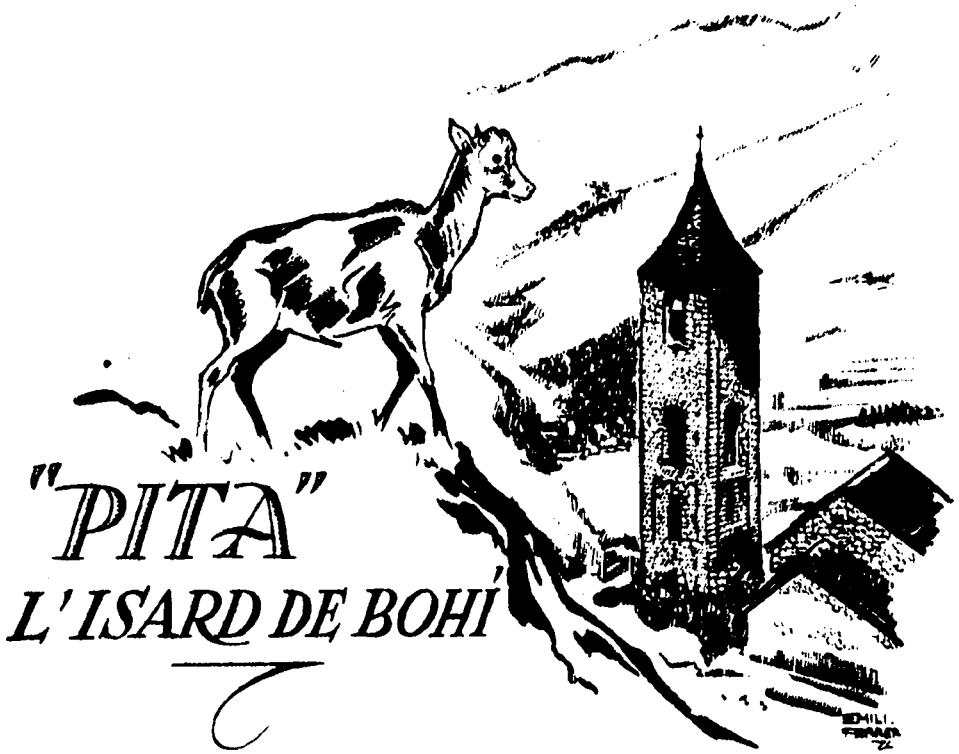

"PITA" L'ISARD DE BOHÍ

Per J. B. CLARET

AQUELLA TARDA Ramon va baixar del pic d'Erill amb una estranya càrrega. No era tan pesada com altres vegades, i, tanmateix, era de més mal dur.

Ramon era un xicot fornit, herculi. Amb tres cops de mall exactes faiçonava una ferradura i la deixava a punt d'emprova. Quan sortia, tot sol, a perseguir l'isard — una mica isard ell mateix — mai no deixava pels altres el baixar al poble la peça, en la qual, després de posar l'ull, posava la bala. Sabia despenjar l'animal del cingle més esquerp, i amb la mateixa facilitat que una elegant sap dur una pell damunt l'espatlla, portava l'isard fins a casa, sense un pas insegur ni un bleix de cansament. Així un dia i un altre dia de cacera minça. Però si la jornada havia estat bona, carregava així mateix amb dos isards, i amb tres si s'esqueia. Llavors travessava la plaça una mica més de nit i la gambada era més curta i més lenta.

Aquell vespre, però, com hem dit, Ramon duia una estranya càrrega. Apart els estris de caçador sobri i el pes mort d'un isard corpulent penjant de les seves amples espatlles, duia en braços, com qui porta un infant, un petit isard bellugadís.

Va travessar sense aturar-se el poble silenciós d'Erill-la-Vall i gairebé corria en passar el petit pont de fusta damunt del riu,

sempre remorós, en el qual la lluna acabava de posar una mica de paper de plata. Envestí la drecera dels bedolls i del safareig i d'un salt es plantà a la plaça.

Frissava. Volia portar a casa el present d'un isard encara viu, tot just nat a la vida, i, a la vegada, alliberar-se de la petita angoixa d'un belar planyívol que a través de la descordada camisa trucava a la porta mateixa del cor.

La captura havia estat senzilla.

Ramon havia saltat inútilment tot el matí de cresta en cresta. Havia escrutat les més altes congestes, cercant endebades la petjada menuda i fina de las ramades damunt la neu tendra.

Era ja en el tombant de la tarda quan va albirar a l'altra banda del barranc un isard corpulent, mig ajassat, en actitud estàtica, de repòs. La distància era molta, però apropar-se massa era malmetre l'oportunitat.

Sonà el tret i la bèstia s'alçà com si la bala hagués tocat un ressort que la posés dempeus; però encara repercutien els ecos, que la veié caure aplomada darrera el roquissar.

Ramon va tardar una bona estona a passar la tartera i a descobrir la presa.

La presa morta i la presa viva.

La mare jeia erta, amb un rastre de sang que havia brollat del coll i es perdia entre el pèl rogenc de l'espatlla. Adossat a la sina, encara panteixant, sense esma de fugir, el petit isard alçava un cap preciosíssim i mirava Ramon sense comprendre.

Rosa, la germana, va dir que el petit isard era femella i es diria Pita.

De moment fugí esquerpa quan les mans deixaren d'engrapar-la. Fugia del gos enjogassat, de l'aviram esvalotada, del porc taujà, de la mula que la mirava indiferent. Però, sobretot, fugia dels homes.

Només Roca aconseguí retenir-la. I quan a còpia de paciència i d'afalacs — havia exercit de mestressa al pla de Lleida — va avesar-la a prendre la llet amb biberon, s'establí entre les dues una simpatia perdurable.

Pita, que fugia de totes les veus i de la més lleugera fressa, s'apropava amatent a una paraula d'ella; l'isard que no podia sofrir el baf de l'estable i la llordesa dels animals — homes i dones compresos — passava llargues estones quieta a la falda de Rosa.

I des d'aquell vespre Bohí va tenir el seu isard. Sempre esquerpa, feréstega de vegades, al poble era una cabreta més, sola i sense ramat.

Ningú en tota la vall no recordava un cas semblant. Ni els més ardits i avesats a l'alta muntanya, no havien pogut contemplar la cabra feréstega sinó a distància, fugitiva o mortalment ferida.

Conten els vells que, en altres temps, una colla de caçadors aconseguiren capturar un vell isard, lleugerament ferit. Del peu dels estanys bessons de Gèmana el baixaren agarrotat i amb penes i treballs fins a Caldes, desert d'estiuejants. Desfermat, el deixaren lliure dintre el clos del claustre, per observar les seves reaccions. Veure si aconseguia guarir i sobreviure.

Tan bon punt la bèstia va sentir-se tancada entre els quatre murs espessos i sota les voltes llòbregues, fou presa d'una desesperació i d'un dolor més intens que el de la mateixa ferida. Trabucant tots els atuells, envestint totes les portes, cercà una fugida inútil. Després, des del mig del pati, on s'apilava encara la neu de l'hivern, esguardà el cel: un rectangle de blau, lluminós, rentat per les pluges primeres.

L'isard es posà dret al bell mig i damunt la pila més alta. Alçà l'enorme testa i la mirada resoluta, i en un esforç desesperat va fer un bot en vertical, amb l'intent d'evadir-se per l'única porta generosament oberta.

El salt fou inversemblant. Per un moment, els que espiaven temeren el miracle. Però, fatalment, la bèstia, des de l'extraordinària alçada que s'havia creat, caigué aclofada per a sempre, deixant damunt l'alba neu primaveral un regalim de sang.

Un veí de Tahull assegurava haver vist com es desprenien dels ulls badats del vell isard dues grosses llàgrimes.

Els que coneixen el poble adust de Bohí, saben que en l'encreuament de vells camins hi ha una gran plaça esbalandrada. A l'un costat, l'hostal, i, al davant, un esquitx de cementeri. Una mica més enllà, un portal, encara en peu, de pedres ennegrides. Un campanar romànic d'una església sense re-

lleu extern el presideix. I entre el portal i el campanar un turó abrupte de roca viva i fosca com el poble mateix, on en altre temps s'havia assentat el castell i era vigia i defensa natural contra possibles invasions de la plana.

Fou aquest petit cim dominant de la vall tot el món de Pita.

De bon matí, i cada matí, Julio, el cabrer, sonava el seu corn opac des del turó per aplegar les dòcils cabres a la plaça i emprendre mandrosament el camí dels pasturatges. Era llavors quan la petita cabra salvatge prenia possessió del rocam.

Fina de silueta, graciosa i ràpida de moviments, era un bell espectacle contemplar-la si no s'adonava que uns ulls humans l'espiaven.

Des d'un cert indret, venint de la Farga, més que un petit animal en llibertat semblava el penell mateix del campanar, un dia ventós i revolt.

Des del cim dominant, Pita, per damunt les teulades blaves de pissarra, albirava tota la immensa vall de Bohí; el pont penjant de Barruera damunt el Noguera-Tort, en l'únic indret on l'aigua no mou fressa; veia el camí mig estimbat de Durro; la punxa una mica nevada del pic d'Erill. I encara que sense cap antecedent d'història i de cultura, devia intuir el valor dels tres campanars romànics en filera, desafiant el pas de les tempestes i dels segles.

Pel costat de la plaça, el turó, de fàcil accés, no li plavia. Allí picotejava l'aviram, i la plaça era solaç de vaques i pas obligat de cavalleries i traginers. Per veure-la feliç, en alegre llibertat, calia atrapar-la en peu o saltant lleugerament per les esquerdes on floreixen i moren els lliris blaus que l'home no pot arribar a collir.

Pita no baixava mai al poble. El fanguissar de la neu fosa i la femta dels carrers no feia per la seva cama fina i pel color cada dia més delicat del pèl castany. L'orella, curta, tremolava al més petit brogit que no fos de la natura. Només era possible contemplar-la d'a prop si Rosa la cridava imperativament. Llavors s'aquietava, i mentre amb el morret prenia el menjar amb delicadesa del clot de la mà, hom podia veure el despuntar d'unes banyes i uns ulls dolcíssims que prenien el color indefinit i canviant dels petits estanys dels cims més apartats on s'abeuren en ramades els germans que ella mai no havia de conèixer.

Si Pita hagués anat a raure a Bohí en el segle XII, ben segur que un pintor anònim l'hauria policromat en els murs de l'església, i avui la seva graciosa imatge seria conservada en un museu de Nova York, al costat del músic, el joglar, el gall i aquell dragó estrafolari que els nadius anomenaven la «Fera malvada».

Aquell any Bohí va tenir un nou motiu de turisme. Quan després de la fosa de les neus esclataren amb l'estiu tots els verds de la prada, arribaren amb el baf de la terra baixa els primers estiuejants, els turistes, els malalts i els caminadors de cada anyada, els quals, després de provar totes les aigües de Caldes, de treure un pam de llengua pujant fins als estanys i de disparar les màquines contra els esvelts campanars mil·lenaris, venien a veure Pita, l'isard que prenia el biberon.

Pita, que s'havia ja avesat en certa manera a l'home muntanyenc, cantellut i sobri, i a les dones fosques i engollades que havien donat un nou tema a l'art de Nonell, conegué una nova fauna, de múltiples variants. Dones hidròpiques que aplanaven les cavalleries; vestits i barrets virolats que entraven i sortien de la taverna platxeriosos; morts de gana de qui-sap-on que feien dels vells camins carreteres polsoses i posaven cotilles de ciment als llacs, mentre parlaven en una llengua estranya; nois que arribaven esllomats sota el pes d'enormes motxilles i de nit feien ballar les estrelles al so d'alegres harmòniques.

Pita, que els mirava des dels seus amagatalls o d'entre les faldilles de Rosa, amb ancestral malfiança, ignorava, encara, que havia de venir dels forasters la seva desventura.

Quan aquella vesprada Ramon va arribar a Bohí duent en braços la seva estranya càrrega, tothom va creure que no sobreviuria gaire temps a la mare. Després, quan l'isard avesat al biberon i als afalacs de Rosa va començar de córrer pel corral i per tots els

racons de la casa, hom va preveure que una vegada passés el llindar es perdria per a sempre en la muntanya.

I, tanmateix, Pita va créixer i va viure en llibertat en el petit món del turó ventejat i a l'ombra del campanar mil·lenari. Amb tot, a mida que la bèstia guanyava en alçada, en fortitud i en maduresa, es feia evident el temor que un dia, com el llop de London, sentiria la veu de la sang i el crit de la selva i marxaria a la recerca d'inconeguts germans entre els pics inabordables i els estanyols recòndits.

Fou llavors, ja en ple estiu, que Ramon i Rosa començaren a pensar en el destí de Pita. No cal dir que mai no passà pel seu pensament el sacrificar-la com una bèstia domèstica qualsevol que de l'engreix del corral passa a la taula. Tampoc no escoltaren cap proposta de compra que menés al mateix fi. Algun foraster proposà adquirir-la per a presumir-la a ciutat com una captura rara o per a divertiment d'infants malcriats. Ofertes inútils.

Hom pensà, llavors, que a Viella s'intentava crear un parc zoològic d'espècies de l'alta muntanya, però els entesos consideraven, en bé de Pita, que la reclosa Vall d'Aran era massa càlida per aclimatar cabres salvatges.

Un dia, però, quan les primeres aures fredes despoblaren el balneari d'asmàtics, hipertensos, nefrítics i prostàtics, un senyor de Barcelona, en passar per Bohí, va saber de l'isard i de la seva història i va tenir la genial pensada que l'estatge més adient per a Pita era una gàbia al Parc de la Ciutadella. La idea era extravagant, però l'oferta temptadora. Convinguda una crescuda quantitat, que els uns llançaren a l'atzar i l'altre ni va discutir, el personatge no tenia altra cosa a fer que promoure un fàcil acord de l'Ajuntament una vegada finides les vacances.

Mai ningú no sabrà amb exactitud el perquè a partir d'aquell dia Pita va deixar d'ésser l'isard joiós, viu i joganer que tots els veïns de la Vall conegueren. Creure que enyorava els vestits virolats i els crits xirois dels estiuejants hidròpics, seria ofendre el bon record de Pita. Pensar que els grocs, els ocres i el rovell de la prematura tardor podien influir en el seu caràcter, o que la primera neu dels tucs enfredoria els seus jocs, és massa temerari. Potser era més versemblant de creure que li arribava una mica de la preocupació i la tristesa de Rosa i de Ramon, des del dia que varen tancar un tracte en el qual Pita jugava el primer paper.

Passaren unes poques setmanes i l'isard deixà d'ésser el penell del campanar. Els seus moviments, abans tan ràpids, adquiriren una lentitud estranya, i si es feia encara més amagadissa no era per esquerperia esbojarrada, sinó per mansuetud i malenconia. Primer ronsejava encara pels camins fressats com una cabra de llet; més tard, ja no es movia dels corrals, malgrat la llordesa dels porcs i el baf de l'estable.

Quan emmalaltí del tot, va ésser ajocada al peu de la llar, on era atesa maternalment per tota la família. Les potingues de l'apotecari foren inútils. El veterinari de Pont, de pas cap a Tahull a donar una mirada al semental, va deixar caure uns consells sense eficàcia; la cabra ferèstega no comptava entre els seus clients. El bon metge de Durro, quan venia a fer la visita obligada als malalts de Bohí, descavalcava al peu de la porta i pujava a passar una mà afectuosa pel llom de la bèstia abatuda.

Un cap-al-tard ventós i rogenc dels primers dies d'octubre, el carter, després de fer el got a l'hostal, va trucar a la porta de Ramon. Duia una carta que semblava més important que les altres. Un sobre més gran, sense segells però amb profusió de timbres. En un racó deia «Ayuntamiento de Barcelona, Negociado de . . . »

Quan Rosa va llegir l'ofici, correctament mecanografiat, amb dues signatures il·legibles, i timbres i més timbres, encara va tenir una llàgrima que es va desprendre lentament dels seus ulls damunt del cos inert de Pita, tebi encara damunt la seva falda.

D O S
P O E M E S

T'HAS DE LLANÇAR AL CAMÍ RAL

La vida no dóna res;
t'ho has de prendre a mà armada,
a la volta d'un camí
o al cim d'una serralada
o enllà del mar, dalt d'un vaixell suspès
pel misteri del destí
damunt de l'aigua encalmada.

No dóna amor ni ventura
ni el goig d'un moment callat,
ni el fil lleu d'una esperança,
pel qui va d'esma, cansat
per la dissort que perdura
fins a la desesperança
del qui viu esperançat.
No dóna amor ni ventura.

T'has de llançar al camí ral
i assaltar una hora d'un dia
i si no pots, un segon
del goig que passa i fa via
al marge del bé i del mal
i de les normes del món.
Sols l'aire el porta i el guia!
T'has de llançar al camí ral!

LA NAU DELS RECORDS

Hi ha una nau, en alguns ports
sense obra, desmantellada,
ni capità ni grumet,
ni messana ni trinquet,
i va pels mars arborada
de records.
Ningú sabrà mai on va.
Déu meu! Deixeu-m'hi embarcar!

Se'n va a terres ignorades,
sense ruta ni camí;
cada navegant, hissades,
porta les veles d'ahir,
de tot el que es va morir
amb una forta recança.
Nau de vida i nau de mort.
Espera'm en algun port
en una nit de bonança.
Ja no vull viure el demà.
Déu meu, deixeu-m'hi embarcar!

La lluna se'n va del mar,
la mar esdevé morada.
Ai nau que vas a l'atzar
amb la càrrega cansada
del navegant que reviu
el bes que és humit encara,
o el goig d'un infant que riu
en els genolls de la mare,
o l'amor que es va acabar
en el fang de la mentida,
o un sentiment que es callà
a tot el llarg d'una vida.

Déu meu, deixeu-me embarcar
a la nau desmantellada!
Tinc veles a desplegar
—una verda, una morada—
Déu meu! Deixeu-m'hi embarcar!

JOSEP M. MIQUEL I VERGÉS

El Cinquantenari de
«LA NACIONALITAT CATALANA»

Per ANTONI PEYRÍ

L'ANY 1906, segons les meves referències, fou publicat a Barcelona, per primera vegada, *La Nacionalitat Catalana* de Prat de la Riba. Enguany, doncs, farà cinquanta anys. Mig segle que Enric Prat de la Riba, figura senyera de la Catalunya moderna, concretava el seu pensament polític en un llibre ple d'història i de doctrina, de filosofia i de ciència política, recull de l'experiència pròpia i aliena, expressió del pensament de l'època i, a l'ensems, orientació mesurada i serena per al futur del seu poble.

Han passat cinquanta anys en el transcurs dels quals els esdeveniments han estat d'una transcendència extraordinària i el seu nombre fabulós. Possiblement en la història de la humanitat no hi ha hagut mai un període tan important, tan intens, i que hagi abastat tots els ordres del pensament humà, des de noves o renovades concepcions filosòfiques fins a les grans descobertes de la física, doctrines que han fet trontollar el món, conceptes de nacionalisme que han tingut repercussions enormes, societats de nacions, nacions unides, menyspreus brutals per a les nacionalitats, noves tècniques de poder, nous conceptes de l'Estat, noves teories del Dret, nous mètodes econòmics i socials...

Catalunya, en aquest mig segle, ha passat igualment per moments i per proves tan greus que, especialment pels que les hem viscudes, obliga tots els catalans a una meditació profunda. Des de la Mancomunitat, creada pel mateix Prat de la Riba, anul·lada per una ordre forastera, una República que durà tres dies, un Estatut d'autonomia plebiscitat pel poble català, un Estatut de Catalunya graciosament concedit per les Corts de Madrid, una Generalitat que durà set anys, manada uns mesos per un coronel i dissolta a la fi per un general de l'exèrcit espanyol, afusellaments de patriotes, empresonaments en massa, un èxode; tot plegat obliga, dic, a rumiar sobre un passat que comença de ser llunyà i un futur incert.

És molt possible que aquest cúmul d'esdeveniments, a casa i fora de casa, i el de creacions en el món de l'esperit, facin que calgui reconsiderar el que fou i és encara el llibre de Prat de la Riba i potser fora pertinent una revisió ara que s'escau el cinquantenari de la seva publicació; un bon moment perquè els nostres polítics, vells i nous, els nostres filòsofs, historiadors, sociòlegs, homes de lletres i de ciències, exposessin el seu criteri a l'entorn de *La Nacionalitat Catalana*.

Acceptat que l'obra de Prat de la Riba es una fita blanca en l'evolució política dels catalans, acceptat que és innegable la influència que l'autor i la seva obra han tingut i tenen en el devenir de Catalunya des que fou publicada, ¿creuen els nostres pensadors que caldria comentar el dictat de Prat de la Riba actualitzant el problema per ell tan ben planejat i tan clarament definit? A més dels tres grans corrents de les concepcions nacionalistes estudiats per ell, ¿no caldria estudiar-ne d'altres que han anat sorgint en aquest mig segle?

Comença el llibre parlant de «l'hivern dels pobles» referint-se, concretament, al segle XVIII català. Ara, dic jo, tornem a ser a l'hivern. Un hivern cru, llarg, hostil. Els hiverns, però, són propicis a la meditació i a l'estudi. És ben segur, d'això no en dubto, que per al nostre futur ens cal esguardar el camí recorregut, les fites del camí, encara que només sigui per no perdre'ns.

Si la idea que exposo progressés, si es judiqués convenient, ¿no es podria dur a terme una obra col·lectiva fent, per exemple, que totes les revistes i periòdics de l'exterior de Catalunya, amb temps i amb calma, a finals del 56, fessin, cada un d'ells, una publicació dedicada a commemorar la primera edició de *La Nacionalitat Catalana*? ¿No es podria invitar tots els nostres pensadors a que comentessin el que cadascú cregués més interessant o més de la seva predilecció en l'obra de Prat de la Riba?

¿No es creu que fóra d'un interès extraordinari per a tots el saber com veu el plet nacional la nostra *élite* de la intel·ligència, el mateix la de l'interior — que podria escriure amb pseudònims que en el seu temps, a voluntat dels autors, serien revelats —, que la de l'exterior?

¿No es podria, després, fer un recull dels escrits i — per què no? — fer, si fos possible, una nova síntesi del pensament polític català que pogués ser una nova fita en el camí de Catalunya?

Si el que proposo s'aconseguís, fóra la millor ofrena en homenatge pòstum a Enric Prat de la Riba en el cinquantenari del seu llibre, de la seva obra escrita, i no fora menys una llum que il·luminés el poble català en el seu desastre.

Mèxic, gener 1956

UNA IMMERSIÓ AL CAP DE CREUS

Per ANTONI RIBERA

UNS QUANTS membres del CRIS ens havíem traslladat dos dies sencers a Cadaqués, on havíem d'instal·lar la nostra base d'operacions per explorar una nau romana descoberta per nosaltres a Cala Culip. La Marina ens havia deixat el guardacostes V-13, que transportaria vint botelles grans d'aire comprimit per a recarregar els nostres aqualungs Nemrod, fabricats a Catalunya.

Jo vaig arribar a Cadaqués a la matinada del dissabte dia 10 de setembre, en l'automòbil de M. D. P. Cousteau, pare del comandant, que es trobava malalt a Barcelona i me l'havia cedit gentilment. Tot d'una d'arribar a la bella vila empordanesa, ja vàrem veure que el temps presentava mal caràcter. Aquella matinada mateixa s'havia entaulat la tramuntana, que feia cara de durar. Culip es troba a la banda nord del Cap de Creus, de cara al golf de Lió, i per tant rebia directament l'embat de la tramuntana. A més, era perillós, amb aquell temps, doblar el Cap de Creus per l'estret freu que el separa de l'illa de la Massa d'Oros. Esperàrem, doncs.

A mig matí el temps seguia igual, i decidírem ajornar l'expedició a Culip per al dia següent, tot i que ens recava molt. Tots frisàvem per fer funcionar la mànega de succió que transportava el V-13, i amb la qual volíem començar a descolgar la nau romana, enfonsada en el fang i tal vegada intacta. Què hi hauria sota la primera capa d'àmfores trencades, de les quals n'havíem extret una dotzena? A més, la setmana abans Eduard Admetlla havia fet un curiós descobriment en el camp d'àmfores de Culip, submergit a 16 metres de fondària: una destral neolítica de basalt, perfectament tallada i sencera, que posava un enigma inexplicable als arqueòlegs. Tots sospitàvem que aquella nau servava molts secrets.

Però aquell dia no hi podíem anar. Aparellàrem, doncs, dues barques motores, i salpàrem cap a Cala Bona, a la banda arrecerada del Cap de Creus, abans de la Massa d'Oros. La tramuntana ens esquitxà de valent en els tres quarts de travessia. En Vidal, l'Admetlla, en Díaz i jo ens engiponàrem abans, prudentment, els nostres vestits

protectors de goma esponjosa, i resistírem sense molèsties el ruixat, veient com els altres companys quedaven amarats. En entrar a Cala Bona, la mar es calmà, a redòs ja de les roques. Ens disposàrem aleshores a submergir-nos: aletes de goma als peus, la caputxa del vestit de goma cobrint-nos el cap, el cinyell de llast a la cintura, amb el punyal, profundímetre al monyó, ulleres submarines perfectament ajustades i fent ventosa, tub respirador llest per a l'emersió, i les nostres escafandres autònomes tribotelles subjectes a l'esquena. Llestos! Un darrera l'altre anàrem saltant per la borda de la barca, subjectant-nos les ulleres amb les mans i mossegant l'embocadura del tub respirador. Un cop els busadors a l'aigua, donàrem els darrers tocs als nostres equips, mentre escrutàvem cap a la fondària blavosa. Climent Vidal, el valent president del CRIS, portava la seva càmara submarina Rolleimarine, la mateixa que empra Hans Hass, proveïda, a més, d'un potent *flash* de magnesi.

Un cop tot a punt, vaig donar el *coup de loins*, picant cap avall i aixecant els peus fora de l'aigua per un breu moment. Vaig davallar regularment, veient com la columna negra del meu profundímetre d'aire ascendia sense presses. Tres metres . . . cinc . . . set . . . vuit . . . deu . . . dotze . . . catorze . . . fins a vint-i-tres. Durant el descens, havia anat donant breus i enèrgiques bufades pel nas, tapant-me els forats amb el caire inferior de les ulleres de goma, per tal d'equilibrar les meves oïdes quan el dolor augmentava. Sentia aleshores un clic-clic, i el dolor desapareixia de sobte, a conseqüència d'haver el timpà recuperat la posició normal.

Arribat a baix, vaig posar-me dempeus sobre un meravellós fons de roques, al costat d'una cinglera submarina recoberta de garotes negres i d'esponges de la varietat «pota d'elefant». Mirant enlaire, vaig albirar un gloriós món de llum blau clar: la superfície llunyana. Afinant l'esguard, vaig veure una figureta, un ninotet, suspès a l'altura — una altura d'una casa de vuit pisos — . Era en Vidal, que iniciava el descens portant davant seu, empunyant-la amb ambdues mans, la seva Rolleimarine. La figureta s'anà engrandint, i aviat la vaig tenir al meu costat. Començàrem llavors l'exploració d'aquell fons d'encanteri. De sobte, veiérem les primeres nacres, que sortien del fons com petites esteles dretes. Emprenguérem el pas d'un corredor rocós. El silenci etern només era torbat pel soroll de clàxon de les nostres pròpies exhalacions i el lleu xiulet produït en inhalar. Mirant *enlaire*, veia la massa argentada de les meves bombolles d'aire, que fugien cap a la superfície. Les més grans semblaven plats d'argent col·locats a l'inrevés. En Vidal se separà de mi per breus moments, i vaig restar sol. De sobte, un enorme peix creuà davant meu: el nero, el rei dels nostres fons! Un nero enorme s'havia enrocat sota una llosa o roca aplanada, a poca distància d'on jo era. De darrera d'una roca recoberta d'algues veia sortir en colum-

Cala Bona (Cap de Creus). Davallo per un talús submarí, recobert d'un espès tapis d'algues, a vint-i-set metres de profunditat.

na ininterrompuda les bombolles d'aire d'en Vidal. El vaig anar a cercar, i per gestos li vaig indicar el meu descobriment: un nero *així* de gran! Anàrem tots dos cap a la llosa. Ajupint-se, en Vidal quasi desapareguè en el seu interior. Les seves bombolles d'aire *queien al revés* per la superfície interior de la petita caverna, ascendint pel sostre i escapant-se pel seu caire. Era un espectacle curiosíssim. El sostre de la coveta era entapissat de bigarrades formacions biològiques marines: vermells, grocs, ocres i grisos d'una riquesa incomparable; ascidies semblants a petites pells inflades de cabra, espiròGrafs com delicats plomalls a l'extrem de llargs tubs buits, pels quals desapareixien en ésser tocats. I al fons, enrocat, el nero. En Vidal el fotografià. El llampec del *flash* ens deixà a tots enlluernats per un moment. Aleshores anàrem a l'altra banda de la coveta. Nou llampec i nova foto del nero. En aquell instant, en tombar casualment el cap, veiérem passar per davant de la cova dos altres busadors: en Puig, el nostre cap de material, i un altre. En Puig duia un fusell submarí, carregat amb arpó. Aleshores, en el silenci més absolut i irreal, i entre uns éssers de malson que semblaven pertànyer a un altre món, s'entaulà un diàleg fet de gestos. Aviat en Vidal tenia el fusell, i s'encabia a l'estret espai — tres pams escassos — que quedava entre el sostre de la caverna i el fons. Una sobtada convulsió, i en Vidal agità els peus desesperadament. Poc després eixia, empunyant l'arpó que havia disparat, i a l'extrem del qual duia el nero. Era un tret magnífic: al bell mig del cap, travessant el diminut cervell de la bèstia. Però el nero era blanc! Havia empal·lidit de sobte! Aquella pal·lidesa — la pal·lidesa de la mort — sols li duraria breus instants. En ésser a la superfície, tornaria a tenir el seu color bru rogenc. Empunyant triomfalment el trofeu, en Vidal ascendí cap a la superfície. Aquella nit tots menjàrem nero. La nostra presa feia ben bé vint quilos.

Al dia següent seguia la tramuntana, i tampoc no poguérem anar a Culip. Però hi anirem, tard o d'hora, i aleshores... qui sap?

Lluís Puyó, secretari del CRIS, amb algunes de les àmfores extretes per ell de la nau romana enfonsada a Cala Culip (Cap de Creus), a setze metres de profunditat.

THOMAS MANN
i la cultura alemanya d'interguerra

Per CÈSAR PI-SUNYER

En morir fa poc Thomas Mann, desaparegué el degà i un dels més significatius escriptors alemanys — o de llengua alemanya — de l'extraordinari grup de la postguerra del 1918. Recordem tan sols alguns noms que ens acudeixen a la memòria: el seu germà Heinrich Mann, Stephan i Arnold Zweig, Arthur Schnitzler, Hugo van Hofmannsthal, Emil Ludwig, Leonhard Frank, Franz Werfel, Jacob Wassermann, Vicki Baum, Anna Seghers, Erich Maria Remarque, Ernst Glässer, Ludwig Renn, Hermann Hess, Arthur Koestler.

La llista resulta impressionant i evidencia la gran importància d'aquest aplec d'escriptors (seguidors dels quatre grans de la generació anterior: Rilke, Sudermann, Hauptmann i Wedekind) que apart de les naturals diferències d'estil i d'escola, constitueixen en certa manera una unitat de sentiments i d'ideologia: liberals, pacifistes, paneuropeus i antimilitaristes, com a reacció a la desfeta de la guerra i al caos de la inflació subsegüent.

I és que els que tinguérem oportunitat de viure a l'Alemanya dels darrers anys de la República de Weimar — del 1928 al 1932, quan la situació social i política semblava estabilitzada i eren tan escassos els seguidors de Hitler en les desfilades nocturnes amb torxes — fórem testimonis d'un enorme esclat cultural que aleshores, de joves, ens impressionà profundament i que ara, vist ja amb la perspectiva dels anys, encara ens admira més. En efecte, pensem que al costat dels literats ja citats, els científics de totes les disciplines produïen treballs d'investigació d'una valor extraordinària, en bona part sota l'impuls de la «Kaiser Wilhelm Gesellschaft für Forderung der Wissenschaften», a la qual el règim republicà respectà el nom original com mostra de tolerància i de reconeixement a l'esforç personal de l'emperador caigut per posar en marxa la institució. No és avui el moment d'ocupar-nos d'ells i n'hi haurà prou amb citar tres exemples ben coneguts: Einstein i Planck, fundadors respectivament de la física atòmica i la quàntica, i el químic Haber, el de la síntesi de l'amoníac per la fixació del nitrogen atmosfèric; i recordar el gran nombre de premis Nobel atorgats aleshores als savis alemanys. Igual esclat veiem en la filosofia: Spengler, Husserl, Jaeger, Dielthey, Heidegger, Jaspers, etcètera, els darrers introductors a la cultura occidental de l'existencialisme de Kierkegaard, vell ja de cent anys, i que Sartre i deixebles han popularitzat i rebaixat de to en aquesta postguerra.

En un altre pla, pensem que a Berlín funcionaven simultàniament tres teatres d'òpera (el de l'Estat, abans Imperial, al Unter den Linden; el Municipal, a Charlottenburg, i el Kroll, al costat del després cremat Reichstag, on hi havia de directors Bruno Walter i Otto Klemperer, cantants com les sopranos Hafgren i Dahmen i el tenor Melchior, i estrenava Richard Strauss. Existien així mateix dues orquestres permanents, la Simfònica i la Filharmònica, dirigides per Furtwängler i Kleiber, i compositors com el mateix Strauss, Hindemith i Schönberg; teatres amb Max Reinhardt i Piscator de directors, Elisabeth Bergner i Emil Jannings d'actors i Georg Kaiser i Ernst Toller com autors. I fins, en un to menor, el cinema passava pels millors moments dels estudis de la UFA a Neuebabelsberg, amb directors com Pabst i Lubitsch, actrius com Marlene Dietrich, Briggite Helm i Pola Negri i films com *El gabinet del doctor Kaligari*, *L'àngel blau*, *Cosmòpolis*, etc.

Era l'època feliç en què al Romanisches Kafe s'aplegaven els tipus més estrafola-

ris d'arreu del món — com ha passat en aquesta segona postguerra als cafès existencialistes de Saint Germain des Près i en què l'Eugeni Xammar podia reptar a un concurs de tango tots els corresponsals estrangers de mitja edat i amb inicis de reumatisme, com deia ell. (Nota curiosa: no sé si per influència seva als medis tanguistes, la traducció alemanya del conegut *Adiós muchachos, compañeros de mi vida...* feia *Zwei roten lippen und ein roter Tarragona, das ist das schönste in Barcelona* (Dos llavis rojos i un Tarragona vermell, és el millor de Barcelona!).

Tot aquest esclat començà a trontollar — abandonada la República de Weimar al seu trist destí, per les mateixes democràcies que uns anys després abandonarien la nostra — amb la elecció de Hitler com a canceller, gràcies a les picabaralles internes, també ben conegudes per nosaltres, entre centre-populistes, social-demòcrates i comunistes, presentant cada fracció el seu candidat. I s'acabà d'esfonsar en morir el president Hindenburg i sentir-se ja prou forts els nazis per a trencar amb els conservadors del Partit Nacional Alemany, com von Papen i von Neurath, que tant els havien ajudat a sortir de l'obscuritat arran del fracàs del *putsch de Munich*, dirigit per Ludendorff i en el qual Hitler no fou més que una figura de tercer ordre.

Iniciada la persecució nazi, que de cap manera no podia tolerar l'existència d'una cultura pacifista i liberal-esquerrana, a la qual de seguida motejà de jueva, encara que molts dels seus capdavanters fossin ben aris, començà l'exili de la brillant plèiade d'escriptors, artistes i científics, que de bell antuvi es refugiaren als països europeus continentals i després, davant la proximitat cada dia més immediata del hitlerisme, a Anglaterra i a Amèrica.

Aquest exili global de la cultura alemanya — que deixà al país alguns corifeus dels directors pseudo-intel·lectuals dels nazis, Rosenberg i Goebbels —, tan sols tingué paral·lel, uns anys després i totes les proporcions guardades, en el de la intel·lectualitat peninsular. Ells, almenys, al cap dels anys han pogut veure alliberat llur país, si bé partit per una absurda ratlla artificial, i tornar-hi, si n'han tingut ganes!

*

Thomas Mann, de família burgesa hanseàtica, sembla que començà a escriure en entrar en la maduresa, com Maurois a França i tants d'altres arreu. En la seva primera gran novel·la, *Els Buddenbrook*, descriu de manera admirable l'ambient de la seva família a fi del segle passat, i ens dóna un quadre perfecte de la vida de la gran burgesia comercial i industrial alemanya dels ports del nord, de forma en cert punt paral·lela a la de l'alta burgesia vienesa del mateix temps, tan magistralment descrita per Stephan Zweig en *El món d'ahir*. Després seguiren diversos altres llibres, tots ells excel·lents, com *Mort a Venècia*, *Màrius i el Màgic*, *Felix Krull*, etc. (al meu entendre, pocs d'ells traduïts a l'espanyol i cap al català). Però l'obra que segurament el féu més popular arreu del món i li valgué el Premi Nobel de literatura, fou *La Muntanya Màgica*, traduïda gairebé a tots els idiomes — i em sembla recordar que també al català, potser per Joan Alavedra, l'únic i excel·lent traductor de la literatura alemanya contemporània.

Recordeu l'estada del jove hamburgués Hans Castorp al sanatori Berghof, a Davos; les seves llargues converses amb l'italià Settembrini, d'esperit obert i mediterrani, tant semblant al nostre; les seves crisis eròtiques; la sessió d'esperitisme amb la materialització de l'ectoplasma del seu cosí recent mort; i finalment la seva marxa a l'atac, ja soldat d'infanteria en la guerra del 14, sota una pluja d'obusos aliats i camí d'una mort segura? * Fi semblant a la de Paul Bäumer,

* Crec interessant esmentar, com a cosa anecdòtica, dues referències que es fan a la nostra terra, al llarg de l'obra. Així, Settembrini, parlant d'un suposat Congrés Progressista celebrat a Barcelona, diu: «Com sabeu, Barcelona pot enorgullir-se de mantenir molt bones relacions amb l'ideal polític progressista.» I més enllà un altre personatge, en referir-se amb poc entusiasme a la seva visita a Castella i l'Escorial, comenta: «M'ha agradat molt més el ball popular de Catalunya, la sardana, acompanyada de la tenora. Vaig ballarla. Tots es donen les mans i es forma així una anella, a la plaça curulla de gent. És encantador i humà.»

el protagonista de la cèlebre novel·la de Remarque, qui després d'haver sobreviscut tota la guerra a primera línia, mentre anaven caient els seus companys de lleva, mor als darrers dies, al novembre del 18, ja a tocar l'armistici, i en un moment calmat del front, resumit pel comunicat oficial en la fórmula habitual: «Res de nou a l'Oest».

En els dos casos — com en tants d'altres: *Quatre d'Infanteria*, *Els que teníem dotze anys*, etc., en alemany i *El Foc*, de Barbusse, en francès — la protesta irada de l'escriptor contra el sacrifici cíxorc i anònim en l'holocauste bèl·lic. Ben natural que aquesta literatura pacifista i paneuropea desplagués a Hitler i a l'exèrcit renaixent amb l'esperit de sempre — la creu de ferro i el casc d'acer elevats a símbols nacionals — i que tinguessin lloc aleshores aquells monstruosos *autos-de-fe* en les places frontereres a les biblioteques públiques alemanyes!

Thomas Mann, com Remarque i Vicki Baum, entre d'altres, es refugià als Estats Units, mentre Stephan Zweig anava al Brasil i Emil Ludwig es quedava a Suïssa, seguia publicant periòdicament les seves biografies novel·lades, ja molt inferiors, per el meu gust, al *Juliol 14* inicial, al *Goethe* o fins al *Napoleó;* es convertia en un *best-seller* mundial i maleïa els seus compatriotes — potser per a congraciar-se amb les vencedors — en un opuscle publicat a les acaballes de la guerra, *Què fer amb els alemanys;* i moria fa uns anys a la seva magnífica vil·la, a la vora d'un llac.

Stephan Zweig, com dèiem, s'exilià al Brasil, i féu un darrer esforç, heroic i inútil, per a adaptar el seu delicat esperit centreeuropeu, tot ell fet de lleugers matisos, culte i refinat, vienès exemplar, als contrastos violents i abassegadors del tròpic. Cansat i decebut, incapaç ja d'abastar l'interès vital, caòtic i exuberant del país en constant crisi de monstruosa creixença, es suïcidà un matí a Petròpolis, junt amb la seva jove esposa, convençut de la inevitable victòria nazi i la desaparició de l'Europa liberal i atemperada que ell tant havia estimat. Confiem, però, que segons vagi passant el temps, cada cop es valoraran més petites joies com *Amok*, *Vint-i-quatre hores de la vida d'una dona*, etcètera, i les magnífiques biografies *Erasme*, *Fouché*, *Maria Antonieta*, etc.

Thomas Mann, ja des dels Estats Units, publicà una apel·lació al seu poble en plena guerra, *Escolteu, alemanys*, que, tornada a llegir ara, als onze o dotze anys, resulta de les poquíssimes coses que encara tenen un valor i un sentit entre tot el publicat aleshores com a propaganda de guerra — pornografia política, com deia l'amic Marín — començant per la cèlebre *Carta de l'Atlàntic* i seguint per tants d'altres papers també mullats.

Acabada la guerra, Thomas Mann tornà al seu país, va viure indistintament en les dues zones, occidental i oriental, i fou objecte pertot de grans homenatges i constituí, segurament, un dels pocs lligams entre la República Federal de Bonn i la República Democràtica Alemanya de Berlín, a part la llengua i la bandera vermella, groga i negra de Weimar, renascuda de les cendres de la creu gamada hitleriana. I allà ha mort, a la seva pàtria, somiant i treballant per la inevitable reunificació alemanya en una nova república democràtica i socialitzant, com a primer pas per a la unió europea.

*

Morts ja Thomas Mann, Zweig, Ludwig, Hofmannsthal — el gran poeta vienès, més conegut com autor del llibre de l'òpera *El cavaller de la Rosa* de Strauss; Wassermann, a qui devem la magnífica novel·la *L'home dels ànecs* i una excel·lent biografia de Colom; Schnitzler, el llibre del qual *La senyoreta Elsa* inaugurà la moda de la novel·la psicològica i el diàleg interior, seguida, a casa nostra per Carles Soldevila; Leonhard Frank, autor de *Carles i Anna* de tan gran èxit en la novel·la i el teatre, etc., queden encara alguns de la colla — el més joves llevat de Hermann Hesse, premi Nobel de la segona postguerra — en plena producció. Recordem només Remarque i Vicki Baum, ambdós ben populars, gràcies a les editorials i el cinema americans. Actualment, molt poc donat ja a llegir novel·les, *L'arc de Triomf* i *Marion* me'n tornaren el gust per alguns dies, i em vaig compenetrar espiritualment amb el metge alemany refugiat a París i l'es-

tudianta vienesa, successivament adaptada a Berlín, París i New York. He llegit últimament que Remarque ha tornat també a Berlín, on ha filmat amb Pabst — altra vegada! — una magnífica pel·lícula sobre el crepuscle del hitlerisme: *El darrer acte*.

Esperem que els pocs que sobreviuen, reintegrats a llur país o des de fora, lluitin encara per mantenir l'esperit de la seva colla, lligant-lo amb el renaixement cultural que segurament es produirà a l'Alemanya unificada.

Si els quatre grans — com en diuen ara — no tornen a caure, junts o en competència, en els greus errors comesos en la primera postguerra i permeten i ajuden l'establiment d'una Alemanya realment democràtica i pacifista, on l'esperit civil de les ciutats lliures medievals i del renaixement domini sobre el tarannà militarista, autoritari i dominador, s'haurà fet un gran pas vers la definitiva consolidació europea.

I el missatge dels escriptors — i en general de tots els intel·lectuals de llengua alemanya de la primera postguerra — haurà tingut finalment el ressò degut, contra el que semblà durant molts anys i el que sembla encara a tantes estones.

Existencialisme i crisi humana

Per Claudi ESTEVA FABREGAT

No és fàcil trobar una raó que, exhaustivament, expliqui la present expansió de les idees existencialistes en el nostre món, però sí podem considerar, en una ràpida volada, les condicions que fan possible l'existencialisme com a instrument filosòfic, a l'ensems que exposar alguns dels seus més sòlids arguments, en certa manera el que pot considerar-se la seva justificació històrica.

Aquestes línies són, en realitat, una perspectiva del problema que, com a tal, tindria necessitat d'ésser explorat més profundament; dialècticament, ens obligaria a produir un assaig de més extensió. En aquesta avinentesa només volem referir-nos-hi en els seus trets essencials, aprofitant, a la vegada, l'aportació existencialista d'un nou valor filosòfic, italià, Nicola Abbagnano, l'obra del qual ha començat a qualificar-se, a prendre lloc, cal dir, situació intel·lectual.

La crisi humana actual esdevé una crisi de l'existència, i, extensivament, es manifesta en la consciència d'aquesta existència. Essent la manifestació intel·lectual d'homes vinculats a països vençuts, no necessàriament per la guerra, o depassats per la nova dinàmica cultural, l'existencialisme forma part d'un fenomen filosòfic les projeccions essencials del qual estan constituïdes de símptomes d'irresolució propis de tota crisi institucional; entenent per institució una manera estable d'ésser o manifestar-se socialment, que, en tant que instrument de conducta provoca malestar quan deixa d'ésser socialment acceptable, bé per trencadissa, o bé per inoperància. En aquest cas, ni la trencadissa ni la inoperància suposen substitució institucional, i val a dir que sense substitució, però amb inoperància i trencadissa, l'home es troba fatalment confús, imprecís, sense conceptes sòlids de vida on enquadrar-se. És tant com dir que l'home, tenint existència, no té *status* ètic, i sense *status* ètic l'existència es torna dinàmicament inestable.

Actualment, són moltes les funcions institucionals de la vida ètica, del comportament i la concepció del món, que han deixat de tenir validesa, sense haver estat substituïdes per instruments adequats a la nova situació històrica de la cultura que vivim, que és es-

sencialment de transició. El resultat d'aquestes condicions generals es reflecteix en la formació de les concepcions filosòfiques, tant com en l'establiment de fenòmens sociològics, així com en l'estructura del caràcter social contemporani.

Fet i fet, l'expressió transitiva d'aquest moment crític es manifesta en l'estructura del pensament, ara insuficient i pessimista, talment forjat en la desesperació imposada per l'ensulsiada dels judicis tradicionals instituïts a l'entorn de l'existència.

L'existencialisme és, en aquest cas, el fenomen filosòfic que *justifica* intel·lectualment aquesta disfunció del nostre estatge vital. Quant a síndrome d'insatisfacció i malestar, l'existencialisme formalitza, filosòficament, allò que l'home és socialment avui: un desadaptat que per a conquerir un *status* psicològicament integrat es veu obligat a començar a profundir-se ell mateix. Insistint sobre la seva existència, fent d'aquesta la *troballa* concreta que cal desenrollar, ve a dir-nos que res que no sigui de l'home interessa l'home. Hi ha, en el fons d'aquesta conclusió, un desencís, podríem dir-ne metafísic; les transcendències filosòfiques anteriors, fixades en la immortalitat, estan en crisi, no tenen avui prou significació en la pressa i la immediatesa que caracteritzen tota l'orientació humana.

Dintre d'una societat, com la nostra d'Occident, on tot resta amarat d'objectius materials, on la lluita obsessiva pel benestar n'és una expressió, l'existència immediata es fa nord i solució de tota l'orientació ètica. Aquells que passen per la vida condicionats pel més enllà, són, per a l'existencialisme, homes gairebé irreals, poc concrets, fora del *temps* que és la seva existència.

L'existencialisme ha fet de la noció del temps una de les seves raons més vives. L'home s'explica d'acord amb aquesta accidentalitat. L'existencialisme fa de l'home un propòsit i un problema irresolts; de l'home mai no se'n separa, potser per la irrealització profunda que, com a home, cada filòsof existencialista ell mateix ha experimentat, i que d'una manera essencialment dinàmica suposa la seva pròpia frustració en l'existència social. Quant a irrealització, l'existencialisme pot representar-se com una necessitat, filosòficament expressada, de l'home per veure's més fet, més construït; en el fons, un desig de sentir-se més complet. Res no és tan tràgic per a l'home que concebre's desordenat, inconclús, o parcel·lat de respostes dintre del *món*. La projecció filosòfica d'aquest simptoma és, com a conseqüència, l'obsessivitat existencialista. Amb l'existencialisme s'expressa, doncs, una recerca de nova consciència, ja que la actual, per irresolutiva, es troba en transició.

Així, s'ha produït una floració existencialista important dintre de les formes de la vida social, la unitat general de la qual es manifesta per la imprecisió i dispersió de la voluntat, mentre les respostes filosòfiques s'enquadren dintre de l'organització de sistemes existencialistes d'anàlisi.

De totes maneres, ens interessa aproximar-nos als postulats del més recent moviment existencialitsa aquell que Nicola Abbagnano,* el seu sistemàtic filòsof, ha construït sota la denominació d'*existencialisme positiu*.

Aquest nou existencialisme és, simptomàticament, constructiu. En certa manera, aquesta expressió respon a la superació del període adolescent, narcissista i egoista, de la seva època primera, superació que es presenta cristal·litzant els seus límits filosòfics. Ja no es tracta, ara, de preguntar-se i plantejar-se. Ara s'insisteix a decidir-se i planejar. En el cas d'Abbagnano, ens apropem al punt menys dissolvent de la interpretació existencialista. Ens trobem en la inserció més productiva que s'hagi aconseguit en aquest camp filosòfic.

Abbagnano, igual que els altres existencialistes, es distingeix per l'acte de situar-se desesperadament en el temps, temps el trascendir del qual deurà ésser polaritzat en l'existència purament temporal. La qualificació d'*existencialisme positiu* esdevé per a nosaltres d'una vitalitat específica, en quant proporciona a l'existència un caràcter que, dialècticament, és situacional.

* Vegi's l'obra recentment publicada en castellà: Nicola Abbagnano: *Introducción al Existencialismo. Breviarios del Fondo de Cultura Económica*. México: 1955. 180 pp.

Comprenent a l'home dintre d'una funció temporal, que cada home pot o no comprendre, però en la qual existeix, l'existencialisme s'obliga a la interpretació i comprensió d'allò humà per mitjà de la seva existència. L'home deurà recórrer a la seva existència si vol explicar-se. És mitjançant aquesta com podrà construir el seu ésser. *Filosofar esdevindrà una reflexió entorn* d'aquest ésser ell dintre de sa existència.

El filosofar existencialista

Abbagnano ens interessa especialment, perquè el seu existencialisme, potser per la seva mediterranitat, ha donat major claredat a la problemàtica filosòfica, problemàtica que, perquè pugui tenir justificació, necessita trobar-se directament formulada sobre l'home, influint-lo. No de l'home en general, sinó de l'ésser de cada home és del que la filosofia ha de fer conclusions. Aclarir-se un mateix, adquirir responsabilitats com a home i prendre decisions, són determinacions necessàries en l'existència humana.

Això inclou certes precisions. La primera és que tota filosofia és personal, tanmateix, perquè suposa una llibertat fonamentada envers l'aspiració de definir-se un mateix, en quant ningú no pot decidir per altri. La segona consisteix en que essent l'home un ésser social, que no es troba, per aquesta raó, sol, necessita ajut, a l'ensems que en dóna a altres. Aquesta òsmosis constitueix la clau situacional concreta de l'existir humà. Tanmateix, tota filosofia treballa per a si i envers els altres. L'home que cerca definir-se contribueix a definir els altres. Igualment, ésser un mateix millor és millorar l'ésser d'altres.

Quan s'arriba a aquestes conclusions, la filosofia perd abstracció. Es converteix en solidaritat i comprensió concreta de l'existència humana. Com diu Abbagnano: ni doctrines ni esquemes genèrics. L'home i la seva vida han d'ésser concrets, definir-se i ésser compresos i, d'aquesta manera, obtenir allò que podríem dir-ne comprensió existencial.

Instruïts per aital postulat, la filosofia es trobarà en capacitat immediata de comprendre tota situació que se li presenti o manifesti. Aquesta actitud és positiva en el que respecta a la realització del jo dintre de la comunitat en què aquest es troba. Com a conseqüència, tota especulació serà irresolutiva, inconcreta, incapacitant-se en allò que Abbagnano ha considerat com irresolució existencial.

Aquest apropar-se als problemes ens proporcionarà un sentit obert a ells, una falta de prejudicis. L'home així fet tindrà valoració dintre d'interessos concrets, tindrà desitjos i frustracions altament discernibles. Filosofar constituirà, doncs, existir com a home, encara que no sempre tot filosofar signifiqui constituir-se en sistema filosòfic. Filosofar implicarà ésser un mateix, viure autènticament tot: elegir, idear, apassionar-se i empenyar-se. Ésser així és plantejar-se un mateix davant l'existència, fer-se problema, i, potser, solució de si mateix. Aquesta seria la fórmula filosòfica que l'existencialisme positiu tindria com a legítima, que Abbagnano estructura com l'única possible a tota sistematització filosòfica.

Què és l'existencialisme?

Per altra part, no tots els existencialismes, en sa rigorosa manifestació filosòfica, descobreixen la mateixa significació que trobem en Abbagnano. Això ens obliga a situar-lo més precisament.

Per Abbagnano, és existencialisme aquell filosofar que es presenti vinculat «amb l'existència de l'home». En aquest, el més important ha d'ésser constituir-se i «realitzar-se com unitat pròpia dintre d'un món ordenat» i dintre d'un sistema de comunitat que garanteixi la solidaritat i estableixi la comprensió del dret a ésser un mateix.

D'aquesta manera, l'existència constitueix un element concret i positiu de l'anàlisi, perquè, sense l'existència, no seria possible raonar i entendre el món. Per la mateixa causa que existim, ens trobem oberts al món i als altres, encara que les nostres comprensions sorgeixin des de nosaltres mateixos.

L'existencialisme ha d'entendre's, en tot cas, com una manifestació concreta de la personalitat. La seva manera filosòfica d'expresar-se inclou posicions fonamentals, d'entre les quals els actes d'acceptació i reconei-

xement constitueixen exigències d'un mateix. I ésser un mateix és posar a cada home en possibilitat de treballar per la seva comunitat, la qual, en el fons, és el seu destí. No fer-ho seria tant com empobrir-se, anul·lar-se un mateix. L'home existint; això és el que busquem tots els dies. És ací on ens fem apassionadament interessats, i, pel mateix, ens desvinculem de tota indiferència.

Això explica perquè l'existencialisme rebutja les immanències. Aquestes, en universalitzar, despersonalitzen tot degradant, per desnaturalització, tota possibilitat solutiva. Això és més important, si partim del suposat que tot ésser solament té valor en la seva existència. Mitjançant l'existencialisme positiu, l'home es troba en possibilitat d'elegir, de construir el seu destí, d'anar-se'n del fatalisme improductiu, encara que es trobi sotmès a les determinacions del social, sempre inhabilitant-lo per a la pura elecció.

En tant l'única possibilitat trascendent es troba fixada en l'existir, Abbagnano ha denominat també la seva posició filosòfica, *existencialisme substancialista.* La substància que decideix en l'home és allò que veritablement és, el que ha d'ésser. Aquesta substància es troba en la normativitat de l'acte existencial, dintre del qual es troben, a més, la finitud i la individuació de l'acte mateix. Com a substància s'entén el que ha d'ésser universal, el que és etern i just, el que és en si: la meva individualitat i el meu destí.

El primer símptoma d'aquesta substància es troba en el sentit de responsabilitat que cada home adquireix davant ell mateix. Fer-se més un mateix, és afirmar-se més la substància del seu ésser, tenir, per tant, més força. I tota substància, per a ésser autèntica, necessita apel·lar, com diu Abbagnano, a les interioritats de nosaltres mateixos, en quant aquestes són, profundament, la nostra única veritat, en quant ens fan més fidels a la nostra naturalesa originària.

És així com tota existència és individuant. Per a definir-se, l'home es fa individualitat, perquè solament d'aquesta manera aconsegueix el relleu. Paradoxalment, tota activitat individuant sols trascendeix quan té significació més enllà de la individualitat. Més enllà d'un i respecte de sa substància: heus ací la transcendència. La substància empeny des de dins, ens fa precisa l'obra, ens decideix a fer-la.

Aquell home que no es decideixi, no tindrà destí, implicant com a tal decisió aquella elecció que té per fi un realitzar-me en allò que desitjo. En aquest sentit, la comunitat amb altres homes pot considerar-se com l'autèntica realització d'un mateix, tan com, a la inversa, la seva frustració. En canvi, perquè un sigui deurà no aïllar-se de tota solidaritat, perquè aquesta significa, sempre, possibilitat comprensiva. Aleshores, i en quant a la substància, ésser fidel a un mateix és fer-se d'un destí.

Fent-se per mitjà d'aquest destí, l'home, que per Abbagnano no és, originalment, seny, serà seny. En aquest punt, l'home no és per naturalesa seny, perquè si ho fos, si l'home i el món fóssin naturalesa, tot estaria determinat per la unitat d'una manera intrínseca, no per l'home. En el cas d'aquesta determinació, l'existència no seria problema. No existirien ni fi ni temps. No hi hauria home, en quant res del seu destí no li pertocaria.

El problema de la llibertat

Si ara que la definició de l'home es troba en la seva substància, en el seu ésser ell mateix, ens apropem a la llibertat veurem que tot home incapaç de decidir sobre si mateix, tampoc no podrà realitzar-se; haurà renunciat a fer de la seva existència una vida lliure, ja que, elegint, és quan es decideix d'un mateix. De totes maneres, la possibilitat d'elegir es troba permanentment associada a l'existència, i mai no s'acaba amb un no decidir-se, perquè aquell que encara no s'hagi decidit sempre tindrà en el futur la possibilitat de decidir. Això vol dir que existeix un sempre obert a la substància de l'home.

Quan hom decideix sobre si mateix, es transcendeix, perquè decidir-se és produir un haver d'ésser. I quan l'home es decideix, culmina prenent decisió sobre allò que li pertany: el propi ésser. Per altra part, el sentit de tota decisió s'inspira en l'acte de fer el que ha de fer-se, que és quan l'home és.

Aquest haver de fer està produït per la norma, que és el que l'home ha d'ésser.

Però els actes lliures de l'home han d'ésser buscats dintre del que constitueix el seu quadre limitatiu, perquè hom fracassa o triomfa estretament lligat a la seva comunitat. Hom cau o s'aixeca amb aquesta. No es tracta d'entendre la llibertat com un atribut sinó més aviat com una possibilitat que l'home mateix ha de construir. Així, com diu Abbagnano, no sabrem res entorn de la llibertat, si la seva comprensió es realitza partint d'una consideració genèrica o objectiva. La llibertat ha de considerar-se solament quan l'home es troba en l'acte de decidir, especialment dintre de situacions coactives.

Tota llibertat és una opció. Quan no s'és lliure és perquè es desconeix, i per tant es perd, la possibilitat d'ésser-ho; és fer-se un mateix constitució dispersa i estranya a l'existència. En tant la llibertat és una energia manifestada, la seva opció col·loca l'home dintre del camí cert, treient-li la incertesa, el fa ésser ell mateix. En aquest sentit, la llibertat fa ésser el jo. Quan hom es decideix a ésser un mateix, elegint el seu destí, aconsegueix ésser. Ara és quan l'home acompleix sa missió. Acomplir una missió és prendre consciència de la llibertat existencial, perquè ésser lliure és fer un el jo i la seva missió, integrar-lo dintre al món en que s'haurà de realitzar, diu Abbagnano. Si l'home actua al món per a fer-se en ell realitat i consciència, és en ell on podrà trobar sa llibertat. Fora del món, no sabem res de la llibertat.

Abbagnano considera incapaç de realitzar una missió aquell home que no la institueix en relació amb altres, funcionant com a solidaritat, concordant o discordant, amb aquells que amb ell coexisteixen. Inclús en aquell treball que es realitza en la solitud més absoluta, trobem connexions de relació amb altres: tradició, llibres, experiències profundes, etc. La individualitat s'afirma en el contrast obtingut durant el reconeixement de la dels altres, també, pel mateix, capaços de fer-se lliures. Aquesta individualitat, veiem, solament pot ésser construïda en relació als altres, almenys en quant allò que es relaciona amb l'adquisició de sentit humà. En el respecte als altres trobarem la comprensió de l'humà. Arribar a l'opció lliure és conquerir, és posseir, encara que sense eliminar els riscos que tota opció implica.

És relativista l'existencialisme?

Quant a l'existència humana, aquesta sols adquireix sentit dintre de la comunitat. Cada comunitat és un fons històric peculiar la comprensió de la qual és possible dintre de la seva pròpia realitat, distinta en cada cas. Igual que l'antropologia científica, especialment la culturalista, l'existencialisme es constitueix de significat relativista.

Aquesta postul·lació és inevitable, encara que no explícita, en Abbagnano, en tant que interpreta l'existencialisme realitzant l'historicitat de la filosofia. Per una part, l'existencialisme es presenta com un enteniment de l'existència tal com és en la realitat. En aquest punt, l'existencialisme no sacrifica res a la tradició. Afirma, exclusivament, l'originalitat del present, el seu valor.

L'existència té sentit dintre de la comunitat en què existeix; la filosofia constitueix una recerca de l'ésser propi i una decisió entorn a aquest ésser. Ambdues, existència i filosofia, presenten el traç comú d'ésser comprensibles sols dintre de cada circumstància, que és el que Ortega i Gasset presenta com a situació característica de l'home, i que és el que l'antropologia culturalista ha constituït en postul·lat fonamental del coneixement.

Degut a l'absència de moviment absolut, i d'immanència, l'existència es troba sempre associada a la circumstància i situació en que cada home es troba; aquestes necessàriament posades en relació amb la comunitat i amb aquella connexió que resulta del viure d'un amb els altres. D'aquesta manera, la història està constituïda per un posar-se en fidelitat amb el temps. O, el que és el mateix: solament té valor autèntic allò que és, allò que està en relació amb temps i espai determinats. I la presa d'actituds és, en si, un valor del temps, vàlid dintre de la comunitat en què s'han establert. La llibertat per a aprendre-les es manifestarà amb l'existència d'altres en temps i espai diferents, fins i tot iguals.

Transcendència i limitació de l'existencialisme

Com és possible, diem ara, fer-nos aliens a la nostra existència? Tanmateix, en ella es on trobem les nostres respostes. Si som sensibilitat, i això sí per naturalesa, no podem refusar filosofar, en tant que hem de preguntar-nos pel nostre origen i pel nostre destí. En cap d'aquestes preguntes l'existencialisme no està interessat, perquè per a elles no té resposta sistemàtica. Li falta fe, imaginació i il·lusió. És així com l'existencialisme es torna humanitat interrogant-se, sempre adquirint nou sentit en l'existència viva.

La limitació concreta de l'existencialisme és doncs, l'existència, perquè ell mateix s'ha imposat no saber res del res, almenys d'allò que no coneix, que per tant dóna per insubsistent. No pretén, per altra banda, saber res de la mort, en quant tant aquesta com l'origen ens són estranyes com experiència conscient.

La positivitat de l'existencialisme la trobem en el seu fer responsable l'home davant la seva comunitat, solidaritzant-lo amb els altres. La seva debilitat, i també la seva força, es troben en la seva limitació existencial, limitació sempre desconsoladora quan no fa de l'existència quelcom més transcendent que la pura temporalitat tangible. Tot, ací, en l'existència: aquesta és la seva capacitat dialèctica única. El més enllà d'aquesta, fins i tot com imaginació, resulta en insuficiència.

Per què tornar insubsistent, com fa Abbagnano, allò que no sabem, quan encara sense conèixer-ho forma part de la nostra existència? Això suposa sotmetre a limitació a l'home mateix, tancant-li la possibilitat de fer-se més enllà de sa existència, possibilitat que li treu la il·lusió i la vocació envers un transcendir-se existencial, usualment resolta en l'immortalitat. És com treure-li la fascinació decisiva d'un més enllà que en sa existència deslliura d'escepticisme l'obra humana, fent-la més creadora, per enquadrar-la en una substanciació més transcendent de la vida. Perquè, en la pura existència, l'home no té sortida fonamental. La pregunta sempre finalista amb què s'interroga es perd substancialment. La *troballa* dels límits existencials consisteix a amagar el problema de l'angoixa metafísica, posant-lo en el fons de les profunditats subjectives, les quals, per falta de catarsis, instituexen neurosis totalment inassequibles a l'objectivació que es pretén establir dintre l'existencialisme. Si l'origen i la mort es constituexen en tabús explicatius, on trabarem les respostes fonamentals de l'existència?

Mèxic, desembre del 1955

INFORMACIÓ I COMENTARIS

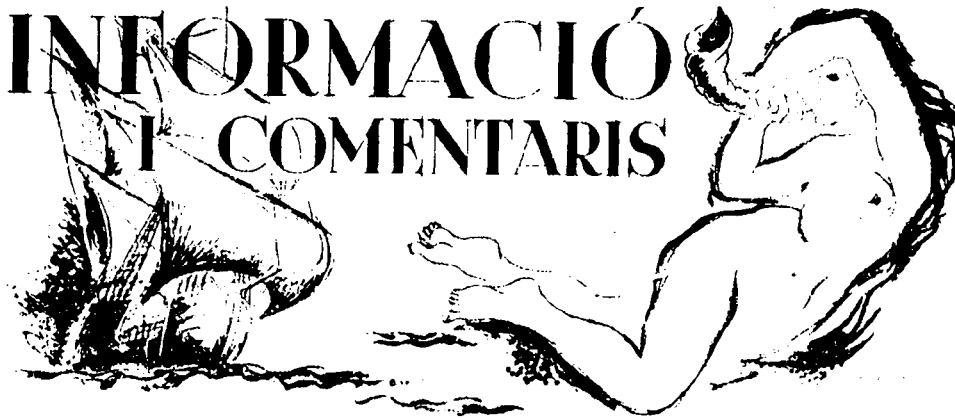

NOVES VERSIONS DE L'ANGLÈS

L'Editorial Alpha, de Barcelona, ha afegit, en els darrers anys, al seu ampli i segur repertori de publicacions, una sèrie d'obres que, per llur significació històrica i literària, constitueixen ja, i constituiran definitivament d'una manera absoluta, el conjunt més complet i selecte de literatura universal incorporat a la nostra llengua. *Clàssics de tots els temps* és una col·lecció que respon, en efecte, a l'ambició del seu títol, i els volums fins ara editats, tant en l'aspecte material com per la qualitat dels traductors, són, sense discussió possible, peces excepcionals de la bibliografia catalana de la postguerra. Basta recordar que hi ha Josep Mª de Sagarra traduint la *Comèdia* del Dante, Riba amb la seua segona versió de l'*Odissea*, i Josep Mª Boix anostrant *El Paradís perdut* de Milton, i que s'anuncia l'aparició de les *Converses de Goethe amb Eckermann*, de la *Cançó de Roland* i de l'*Eneida*, a cura, respectivament, de Jaume Bofill i Ferro, Joan Bta. Solervicens i Miquel Dolç. (Llàstima, dit siga de passada, que Alpha no haja aprofitat, o no haja gosat aprofitar, el centenari de Rabelais, per donar-nos-en l'edició que ens cal.) Aquesta mera referència de noms diu ben clarament, per ella mateixa, el millor elogi de *Clàssics de tots els temps*. En una etapa en què les lletres catalanes pateixen d'una inquietant manca de traduccions noves, l'aportació d'Alpha és encara més d'agrair, i més d'estimar, pel que suposa en si i pel que té d'entroncament amb la tradició suprema del món occidental.

Ara, *Clàssics de tots els temps* acaba d'enriquir-se amb un llibre de Marià Manent: *Poesia anglesa i nord-americana*. Es tracta d'una densa antologia que abraça la producció lírica en llengua anglesa, des de les cançons i balades medievals fins a William Butler Yeats. I ningú com Marià Manent no podia realitzar aquesta doble i subtil tasca de triar i traduir, en el cas de la poesia anglosaxona: ell n'és un dels més experts coneixedors, i una part admirable de la seua activitat literària l'ha esmerçada a fer-nos-la conèixer. No és gaire freqüent que un escriptor puga presentar la seua labor de traductor amb l'orgull i la categoria d'una obra original: Manent, que ja tenia el crèdit impressionant de *Versions de l'anglès*, publicades l'any 38, ens dóna avui aquest altre llibre, major de proporcions, com una culminació exemplar del seu art. El lector de *Poesia anglesa i nord-americana* té al seu abast un esplèndid panorama literari — uns setanta poetes, uns dos-cents poemes —, servit per unes precises notes d'introducció i de comentari, i es troba en situació d'entrar en intimitat amb la lírica de dos grans pobles, amb l'expressió vivent de tota una raça, que posseeix figures essencials — Shakespeare, Donne, Milton, Blake, Wordsworth, Coleridge, Shelley, Keats, Whitman — de la poesia universal.

A tot traductor se li demana que siga *fidel*, i per això es veu sotmès a l'amenaça constant d'una acusació implacable: *traduttore, traditore*... Aquesta exigència, però, entrapessa, en qualsevol cas, amb un fet insoluble: els idiomes, ni tan sols els més afins en origen i en estructura, mai no ofereixen equivalències exactes, mútues, entre llurs formes expressives. No existeixen aquestes equivalències, sobretot, quan el llenguatge és usat, com en el fenomen poètic, en funció d'un món de vivències marginal a l'àrea de les relacions pragmàtiques. Si ha pogut dir-se que no hi ha sinònims dins una mateixa llengua, majorment podrà afirmar-se això de dues llengües distintes.

Marià Manent, en una breu però sucosa pàgina liminar del seu llibre, ens recorda aquestes facetes de la dificultat inherent a l'ofici del traductor. Perquè, a més de la interpretació «del pensament reflectit en una imatge o en una frase el·líptica», hi ha el problema d'aquella irreductibilitat lingüística, en aparença secundari, i del qual depèn, en definitiva, tot el treball ulterior.

Manent subratlla «la tendència dels idiomes germànics a la fusió de conceptes en els *mots complexos*», la qual cosa els permet una eficàcia significativa i una assumpció de connexions extraordinàriament important per a la poesia. Aquests *mots complexos*, aquestes paraules ambigües i polivalents, repugnen al geni de les llengües romàniques: en traduir-los-hi, per tant, llur valor originari es debilita, perd en suggestió, es concreta més amb l'inevitable concurs dels articles i de les preposicions. I per si això no fos prou, encara hauríem de considerar alguns altres aspectes de la vida de les llengües, que solen passar-nos desapercebuts en la mesura que són mecanismes de la nostra pròpia vida, viscuts sense consciència explícita. Pensem, per exemple, que hi ha mots — en poesia, particularment — que excedeixen les definicions dels diccionaris, i es rodegen d'un halo de ressonàncies només assequibles dins un ordre concret de coincidències intel·lectuals i emotives. No ja cada poble, sinó cada època en un mateix poble, imprimeix al seu lèxic un matís peculiar. Això és un factor de pes en la creació poètica. Com ho és, també, i de molta força, la música de les pròpies paraules, «les qualitats sensibles dels mots», que no seran mai idèntiques en llengües diferents. Aquestes «qualitats sensibles», indica Manent, són «un element tan important com el mateix sentit en l'estructura poètica» puix que, en suma, també és *sentit*, «essencialitat profunda del vers i del poema».

Tots aquests obstacles han d'ésser vençuts pel traductor, si de veres vol aconseguir aquella *fidelitat* bàsica. Sempre hi romandrà un residu, impossible de traslladar d'una llengua a una altra, en la poesia. Per això, Manent, tot i reconèixer que el traductor es troba de vegades amb la sorprenent gràcia de paral·lelismes precisos entre el vers original i la seua versió, proclama que «només l'aproximació és possible». Contra la superficial *fidelitat* de la traducció vanament anomenada literal, ell opta per una *fidelitat* més profunda. Traduir mot a mot, «una simple versió lineal en prosa», hauria estat tant com despullar-la de les seues virtuts més saboroses. Aproximar-se a l'original haurà d'ésser aproximar-se a *tot* l'original i no solament al seu significat estricte. La música de les paraues, la glòria rítmica del vers, els encanteris diversos que es confabulen en l'art de cada poeta han d'ésser reproduits en una versió que vol assolir la màxima fidelitat. De no fer-se així, el traductor hauria traït. La traducció, en conseqüència, serà una veritable *recreació* de l'original.

Poesia anglesa i nord-americana s'ajusta a aquest concepte bàsic de la traducció de poesia.

MONOGRAFIES BAGES

Acaba d'aparèixer:

VICENÇ RIERA LLORCA

CATALUNYA EN LA CORONA D'ARAGÓ

amb el següent índex:

La Història sobre la llegenda: introducció per *F. Farreras Duran;* Terra i antecedents; Catalunya i Aragó; Expansió; Potència mediterrània; La dinastia castellana.

64 pàgines. $ 6.00

Publicats anteriorment:

Nº 1. E. PRAT DE LA RIBA-P. MUNTANYOLA

COMPENDI DE LA DOCTRINA CATALANISTA

Presentació de F. Farreras Duran. Prefaci i notes d'A. Tona Nadalmai.

1953, 62 pàgines. $ 5.00

Nº 2. JOAN FUSTER

LA POESIA CATALANA FINS A LA RENAIXENÇA

Presentació per F. Farreras Duran.

1954, 51 pàgines. $ 4.50

Altres títols en preparació.

*

EDITORIAL XALOC

J. PINEDA FARGAS

HIMNES I SALMS A CATALUNYA

Pròleg d'Agustí Bartra

«Tant de bo que el seu fervor arribi al cor de tots els catalans que els llegeixin». — *Manuel Alcàntara Gusart.*

Ramon Fabregat * "Difusora del Llibre"
Uruguay 52-10. Ap. 10319. México, D. F.

Biografies Gandesa

acaba de publicar:

La dramática vida de

RUBÉN DARÍO

per EDELBERTO TORRES

La vida d'un poeta de tanta significació guanya interès per ella mateixa, i s'augmenta perquè fou una vida dolorosa en paral·lelisme fatal amb la seva glòria. L'autor ofereix la realitat vital de l'home amb tot allò diví que n'emergeix.

354 pàgines.

I la trilogia biogràfica:

HIDALGO, MORELOS, GUERRERO

pel Prof. JOSE MANCISIDOR

L'autor d'aquest llibre ens ofereix la biografia dels tres grans herois de l'Independència de Mèxic.

360 pàgines.

Ambdós llibres porten nombroses il·lustracions, i coberta a color de Juan Madrid.

Preu de l'exemplar de cada obra:

En keratol, daurat en or fi . . $ 40 %

En rústica . . . . . $ 30 %

EDITORIAL GRIJALBO, S. A.

Apartado 20568 Mexico 17, D. F.

Teléfono 27-46-57

Manent transporta al català els poemes fonamentals de la lírica de llengua anglesa, subjectant-se a cànon estròfic i a la servitud estimulant de la rima, o si més no a una forma mètrica, quan així calia per raó dels versos regulars de l'original I Manent hi reix. El desig de donar versions rimades sol ésser, ben sovint, causa d'horribles fracassos: en realitat, l'*aproximació* a aconseguir és una aproximació de poesies, i no de simples mots ni d'artificis retòrics. La traducció més fidel d'una poesia serà una traducció poètica, però aquesta només sabrà fer-la un poeta. L'aproximació de poesies únicament serà factible i dada a un poeta: o el traductor té aqueix do de la paraula poètica en el seu idioma, i amb ell refarà la màgia originària del poema traduït, o els seus resultats mancaran de consistència. Si Marià Manent obté una perfecció tan fluida i tan natural en les seues traduccions és perquè ell també és poeta, gran poeta, un dels nostres millors. Gràcies a ell, els poetes anglesos i nord-americans —«clàssics de tots els temps»— parlen en català i s'acoten a la nostra sensibilitat amb tota la força i tota la bellesa que poden conservar fora de llur idioma. Rarament, per altra banda, els poetes de cap país tenen la sort de trobar un traductor que els aclimate en un món verbal distint, d'una manera —com és la de Manent— que només podem qualificar de meravellosa.

JOAN FUSTER

SOBRE PREMIS, ENCARA

El dia dels reis, a la nit, nou-centes persones van sopar —malament, suposo; jo no hi era— a l'Hotel Orient, tot escoltant amb l'ai al cor les incidències de la votació de set distingits jurats permanents de l'«Eugenio Nadal», que havien de donar quinze mil duros a la millor novel·la en castellà presentada a llur judici. Aquestes nou-centes persones, de passada, devien representar bru bé un escreix de deu duros per barba, diguem per mentó, per als organitzadors, i contribuir a eixugar bona part del cost del premi. La resta dels quinze mil bé la representen de sobres els drets de la primera edició del llibre. Heus ací una curiosa i satisfactòria *combinazione* que no s'ha acudit encara als deu votants del Premi Goncourt. Val a dir, també, que les nou-centes persones presents eren la crema de la societat barcelonina, la nata i flor de la gent que vol sortir retratada a l'*Hola* i, en aquest cas, suprem honor, al *Destino*. Un amic meu, de mena ingènua, es meravella del poder d'aglutinació que tenen allò que ell en diu, metafòricament, els tifes. Sí, tots hi eren. També devien ésser-hi tots els novel·listes en l'idioma oficial. Els *invernáculos*, gosaria dir, perquè els *vernàculos*, que hi són exclosos per la llengua, s'abstenen en massa de fer el menor esforç d'adaptació a l'idioma gloriós de Don Ignacio Agustí.

El dia vint-i-sis vinent, diada no mens assenyalada, uns altres jurats menys notoris - encara! — que els set Nadals, donaran tot de premis que es diuen «Ciudad de Barcelona». Teòricament, reconeguem-ho, el *vernáculo* hi té entrada. Hi ha, àdhuc, un premi de vint-i-cinc mil pessetes destinat a un llibre de poesia en català. I el de teatre, per rivalitats més o menys secretes dels trenta o quaranta «grupos de cámara» que funcionen pel país, ha anat a parar dues vegades a una obra escrita en català, hom diu que per a desacreditar encara la nostra escena. Passem, i no ens mostrem massa cruels amb els poetes catalans que, enlluernats pels cinc mil duros (costa tant de guanyar-los, amb poesia!) concorren, no massa nombrosos, tanmateix, al «Ciudad de Barcelona».

Però hi ha hagut un altre premi literari, n'hi haurà uns altres, ja convocats, que mereixen també l'honor del comentari. És aquest «Premio Menorca» de duescentes mil pessetes, dotat per un Mecenas d'origen menorquí, però que tothom creia barceloní (el senyor Ferran Rubió i Tudurí, fabricant d'específics i milionari) el qual, en anunciar la seva liberalitat, ha deixat exclosa, curiosament, de les llengües llatines a les quals està obert el Premi, la que és natural de la seva illa nadiua, la seva pròpia llengua. No té gaire mèrit, doncs, el conegut filàntrop i virtuós ciutadà Juan March y Ordinas, per haver oblidat també la llengua que hom parla a la seva estimada i dominada Mallorca en fundar deu premis (per a les lletres espanyoles, història, pintura, ciències exactes, ciències sociològiques, medicina, dret civil, química, investigacions en qualsevol branca del saber i ciències sagrades) de mig milió de pessetes cada un, i que seran concedits per les Acadèmies (*Reales Academias*) dels rams. No ens entretinguem ara en la fàcil tasca demagògica d'escatir com i quan començà la fabulosa fortuna d'aquell que fa uns anys celebrava els seus primers mil milions i que ha esdevingut amo i senyor de la Tabacalera i encarregat, per tant, de la repressió del contraban. L'antic enemic dels carrabiners i del Govern ha passat a ésser l'agent número u d'aquest i el capitost indiscutit dels primers. Un narrador de vides exemplars trobarà, n'estic segur, els accents que calen per a cantar aquesta bella història, amb l'apoteosi dels deu premis (cinc milions de pessetes, sí, senyors: exactament el cinc per mil de la fortuna declarada fa anys). Felicitem els deu guanyadors, siguin qui siguin, el nou *Nadal* d'enguany, senyor Sánchez (Ferlosio), fill de l'exministre senyor Sánchez (Mazas), la primera *Menorca*, senyora Laforet (Carmen) i, no cal dir-ho, els guanyadors de tots els premis «Ciudad de Barcelona», tant si són *vernáculos* com si forasteregen. Que sigui per molts anys! — BLANQUERNA.

Gener del 1956

SOLERNOU, S. A.

OLIS VEGETALS PER A LA INDUSTRIA
AIGUARRAS
COLOFONIA
RESINES SINTETIQUES

Av. Ferrocarril, 100 (Col. Moctezuma)
Tels. 22-28-02, 22-34-28 i 22-36-84
Apartat Postal 7153
MEXICO 9, D. F.

SUCURSAL GUADALAJARA
Antonio Bravo, 49
Tel. Mex. 35-52
GUADALAJARA, Jal.

EL paper utilitzat
per aquesta revista
és adquirit a

PAPEL-MEX, S. A.

Ayuntamiento N.° 112

MEXICO, D. F.

PROPIETARIS:
A. BERTRAN S.
J. BORRAS G.

RESTAURANT
BELLINGHAUSEN

QUATRE ESPECIALITATS
DE LA CUINA CATALANA

- Botifarra catalana amb mongetes i escalivada.
- "Zarzuela" de mariscos.
- Paella valenciana.
- Pollastre amb samfaina.

Servei a domicili

Londres 95. - Tels. 14-18-70 i 35-75-61

LA HISTÒRIA SOBRE LA LLEGENDA

Fa més de vint-i-cinc anys que en uns estudis intitulats *La veritat sobre la nostra història* maldàvem, els que fèiem la revista *Ciutat*, de Manresa, perquè els historiadors catalans aportessin el màxim esforç per tal d'ajudar, de manera eficient, a desvirtuar la «veritat oficial» que falseiava la història de Catalunya presentant la majoria de fets cabdals d'acord amb les necessitats polítiques de l'esperit unitarista que animava l'estat espanyol.

La tasca que en aquest sentit s'inicià amb la Mancomunitat i s'accentuà a l'època autònoma de la Generalitat, va quedar estroncada per la guerra. L'actual període d'opressió s'ha distingit encara més pels esforços encaminats a substituir la història per la llegenda, presentant dintre de Catalunya mateix les *veritats oficials* farcides de llegendes anticatalanes i unitàries, com a bona història. S'arriba a l'extrem que en diaris que apareixen a Barcelona, en ressenyar la raresa d'una exhibició de les quatre barres,[1] sovint l'expliquin al públic català amb un «*también había la bandera de Aragón*». Potser això vol dir que a més d'ésser-los desagradables, les paraules *Catalunya* i *català* els destorben i temen fer-ne ús. Bon símptoma que obre el nostre esperit a l'esperança. No ignorem la valuosa tasca que realitzen alguns historiadors catalans, amb rigor i honestedat, però com que l'obra negativa i anticatalana persisteix i s'intensifica, des de ja fa massa temps, s'imposa la publicació, allà on es pugui, de textos rectificadors que assentin la nostra veritat i facilitin als catalans i a tothom el coneixement verídic de la nostra Història.

És evident que molts fets es presten a interpretacions diverses i s'escau sovint que un mateix fet és interpretat diversament per distints comentaristes honestos i sincers. No és d'interpretacions diferents a les nostres, del que ens lamentem, si la diferència té una justificació honesta. Ens queixem de les alteracions deliberades i de mala fe, fetes a consciència, amb el propòsit de minimitzar la contribució catalana a la civilització occidental.

Un dels tòpics anticatalans per excel·lència és el de la Corona d'Aragó. Potser en cap més època de la nostra història la llegenda no ha substituït tan intensament la realitat històrica. Influències diverses, però coincidents, han fet que prengués forma definitiva, des de fa molts anys, la llegenda de la Corona d'Aragó, com una tradició, que transmesa de generació a generació, de manual a manual, sense control, entrés en el corrent de les opinions establertes i acabés per imposar-se als historiadors. I la gran majoria d'aquests, seguint el camí de la major facilitat, ens parlen de Ramon Berenguer com d'un parent pobre que féu un bon casament i que *comprengué que la política del regne de la seva dona tenia més importància que la del comtat i al regne dedicà tota l'aten-*

ció . . .» Altres expliquen l'època de la unió amb un despectiu *«el condado ya no cuenta»*. I àdhuc en trobem que afirmen tranquilament que el nom de Catalunya ni existia.

Per a aquesta mena d'historiadors (la majoria) copistes de la llegenda fàcil no hi fa res que la política dels comtes-reis fos una política de cara al mar, demostració palesa de la preponderància de l'interès i de l'esperit català; ni que la bandera de les quatre barres del comtat passés a ésser bandera del reialme; ni que l'idioma correntment emprat per adreçar-se a les cancelleries de Llevant i del Ilunyà Orient fos el català . . . La lleugeresa dels uns i l'interès dels altres a diluir, apagar, esborrar el mot català justifica totes les falsedats i totes les tergiversacions. És un dels casos més evidents de voluntat sistemàtica de substituir les realitats històriques. Normalment, en totes les èpoques, s'ha escrit història d'acord amb la pròpia «veritat» de cada historiador, oimés quan en no trobar prova documental d'evidència en contra es podien esplaiar a fer valer la pròpia opinió.

Però és el cas que en l'estudi de l'època de la Confederació Catalano-Aragonesa totes les evidències documentals són a favor de la tesi que l'esperit rector fou el català. Sovint veiem com els comtes-reis catalans havien d'emprendre decisions (que després, aquesta mena d'historiadors, quan resulten èxits, els presenten només com aragonesos) en contra de la voluntat de la noblesa aragonesa. No vol dir això que nosaltres no reconeguem i estimem les aportacions de les gents i del pensament de l'Aragó estricte a l'obra comuna. Perquè ho sabem valorar ens creiem obligats a no seguir dintre del confusionisme. Millor hauria estat no discriminar mai res de l'obra magna de tota l'època coneguda com de la Corona d'Aragó, però si tanta gent, i des de tant de temps, s'entesta a descatalanitzar-ho tot, resulta un deure ineludible dels catalans fer valer també la nostra pròpia veritat històrica.

Per això publiquem ara l'estudi de l'amic Vicenç Riera Llorca *Catalunya en la Corona d'Aragó*[2] com aportació a l'obra, cada dia més necessària, de presentar els fets i gestos d'aquella època d'acord amb la nostra veritat amb aquest breu però magnífic resum de la Catalunya de l'Edat Mitjana i que situa a cada ú, en la Confederació, en el lloc que li pertoca, encara que potser d'una manera massa discreta — com sol ésser norma i to de l'amic Riera Llorca sempre — davant de l'agressivitat dels historiadors anticatalans i, el que és pitjor, del conformisme dels que ara fan catalanisme amb la trista preocupació de no desagradar massa als que mal-menen a casa nostra. — FRANCESC FARRERAS DURAN

Mèxic, D. F., desembre del 1955

[1] Processó de Corpus d'enguany, per exemple, en una informació de *La Vanguardia*.

[2] Premi Jaume Serra Hunter als Jocs Florals de San José de Costa Rica. 1955.

Tortells i Braços de gitano de crema, cabell d'àngel, nata i massapà. Ensaïmades, Lioneses, Sares, etc. Especialitat en pastissos Exposició, de nata gelada.

VENEM NATA A PES

Juanacatlán 139 - Telèfon 15 - 07 - 23
MEXICO, D. F.

BOX SPRINGS
i
MATALASSOS

J. BOLDÚ GRIÑÓ

Descomptes especials
als nostres compatriotes

•

Sonora, cantonada a Puebla
MEXIC, D. F.

FONDO DE CULTURA ECONOMICA DE MEXICO

Distribuïdors exclusius per al Brasil:

MESTRE JOU & Cº, LTD.

R. João Brícola, 24-23º S. PAULO
R. Senador Dantas, 76-2º RIO
R. Misericordia, 1-1º BAHIA

MD

ARTICLES DE PUNT
Models exclusius per a senyora, nen i home
CREACIONES MAS DEOP, S. A.
Av. Uruguay 86 ★ Tels. 21-17-35 i 12-03-13
México, D. F.

RECENSIONS

Unes quantes dones, *per* ODÓ HURTADO. *Editorial Xaloc, Mèxic, 1955.*

És davant d'un llibre com aquest, revelació d'un narrador català lliure de tots els complexos i totes les censures externes i internes que frenen la ploma dels que havem d'escriure i publicar a Catalunya mateix, que podem mesurar fins a quin punt hem anat limitant el camp de la nostra experimentació literària, fins a quin punt hem exclòs, primerament per força i després per una habitud esdevinguda natural, tot de temes, d'implicacions, d'influències i de realitats que, presents a totes les literatures lliures del món, estan absents de la nostra, en els nostres dies. No és pas que els models ens manquin: les dones que ens presenta l'Odó Hurtado, àdhuc les que viuen a Mèxic o són mexicanes, podríem trobar-les també, amb casos semblants i reaccions no pas molt divergents, entre la societat que ens volta. Però ens semblaria d'una audàcia gairebé de mal gust voler-les dur a les pàgines d'un conte o d'una novel·la. Això explica l'èxit d'escàndol, barreja d'hipocresia ofesa i descoberta d'una realitat que sembla impossible, d'un llibre com *La Colmena*, de Camilo José Cela, editada a Buenos Aires, interdita a Espanya, i que pinta, amb tintes crues, un panorama de la vida madrilenya en plena era franquista.

La nostra hipocresia natural, fortificada externament per les regles i els interdits de la censura oficial, ens ha permès de limitar la nostra literatura a una societat gairebé exemplar, feta d'homes i dones virtuosos — que s'avorreixen copiosament, val a dir-ho, en llur virtut — i a algun cas excepcional, que llinda en la monstruositat, en el qual el pecat i el crim, tots en una peça, trobaran per força un càstig exemplar, previst en els codis. I aquesta hipocresia s'ha arribat a confondre tant amb els nostres hàbits de pensament, que la primera reacció del lector indígena, davant de casos com el que amb tanta gràcia ens presenta Odó Hurtado en *La Maria dels vint durs*, *El caliu de la llar*, *La partida de bridge* o *Va passar una estrella*, és de considerar-los el simple fruit d'una imaginació desordenada, una mica maligna i tot. Aquestes quantes dones, es diu, no són dones de casa nostra. Les dones de casa nostra són, tots ho sabem, fidels, castes, reflexives, devotes, fredes, incapaces d'enlluernaments ni foguerades. Però la memòria comença de presentar-li casos i persones que coneix o que ha sentit explicar, entre rialletes malicioses, en una conversa entre homes sols (perquè a les converses entre dones soles no hi és admès, i no sabrà mai quins temes ni quines anècdotes les amoblen) i el dubte li entra de si la seva reacció primera no és, fet i fet, filla d'aquesta censura que ha fet que, per a molts homes joves i sense gaire curiositat

intel·lectual, l'Espanya d'abans del 18 de juliol del 1936 fos un caos miserable, dominat pels comunistes, que la Catalunya de l'autonomia ni tan sols hagi existit i que la guerra civil s'hagi reduït a una larga orgia de matances i robatoris «roigs» acabats per allò que encara avui celebrem com a «liberación».

Només per això, per tornar a la nostra literatura el sentit de les realitats humanes, la mesura de la dona amb les seves virtuts i amb les seves febleses, amb els seus ideals i les seves passions i el seu cos carnal, caldria agrair a l'Odó Hurtado que ens hagi donat aquest llibre seu de contes, primera manifestació pública d'una vocació narrativa que deurà donar, jo n'estic segur, d'altres fruits igualment reeixits.

Una relectura del volum, després de la ràpida coneixença que l'interès de les narracions us ha empenyut a fer amb les diverses heroïnes d'*Unes quantes dones*, us convenç, però, d'una cosa: que si les protagonistes d'aquests contes són éssers de carn i ossos, amb totes les servituds que aquesta carn i aquests ossos els imposen, són també, en general, ésser intel·ligents, honestos, directes, capaços de sacrificis i d'heroismes i d'amagar llur heroïcitat sota el vel de la naturalitat més quotidiana. El drama grotesc de la Gina, muller apassionada però incapaç de regir una llar; la infidelitat passatgera — tribut obligat a una joventut truncada — de la Maria Teresa, la dona que ha sabut crear una llar amorosa i feliç, amb el breu ensurt d'una possible descoberta; la virtut imposada per una imperfecció física, que repeteix en la Flor el cas de la seva exemplar tieta Palmira; la partida de bridge, on l'Elvira s'enfronta amb l'home que haurà d'ésser el seu amant; la separació punyent de l'Eulàlia i l'Eduard, amor clandestí que passa com una estrella i que deixa la dona lligada als seus deures, al seu marit, a la seva filla, totes aquestes imatges de dona dolçament vinclada a la passió que s'enduu un moment les seves defenses i la seva raó, tenen llur contrast en les altres, en les sacrificades: la Lupe, la mare orgullosa dels triomfs del seu fill i que cerca, amb el vestit verd ridícul, de fer-se'n digna i conservar el seu amor; l'Angelina, inquieta davant la foguerada de joventut tardana del seu marit; la Maria «dels vint duros», innocent servidora de l'amor venal, que a través d'una passió autèntica arriba a una santedat feta de puresa i treball, mentre el seu amant troba en la muller rica el derivatiu per als seus instints desvetllats; l'Elvira, que un cop morta es fa més present i més enigmàtica davant dels dos homes que l'estimaven . . .

El llibre de l'Odó Hurtado conté, altrament, fines apuntacions de psicologia, com aquell breu conte titulat *Criteris*, anècdotes gracioses i ben portades, com *Els mangos del mercat de la Mercè* o *Les croquetes de gallina* i narracions d'una acidesa precisa i eixuta, com és aquell *Miracle de la Verge del Remei*, que ha tingut la virtut d'indignar alguns lectors que el consideren volterià (per bé que jo assenyalaria aquesta narració, amb

CORTESIA
del
RESTAURANT

ambassadeurs

Paseo Reforma, 12
MEXICO, D. F.

Obres de l'eximi poeta
JOSEP CARNER

LLUNYANIA

Santiago de Xile. «El Pi de les Tres Branques». 1952. 127 p., tamany 16 × 21,5 cm. $ 12.50

ARBRES

«Selecta». 1954. $ 15.00

*

ENRIC SOLER GODES
VALENCIANS A MÈXIC

Un volum de 100 pàgines, 44 gravats i 8 làmines fora del text. $ 7,50

Ramon Fabregat * "Difusora del Llibre"
Uruguay 52-10. Ap. 10319. México, D. F.

Estel

FABRICA
DE ROBA INTERIOR
PER A SENYORA

Av. República Argentina, 76 - B
Tel. 39-04-92 - MEXICO, D. F.

CasaTuru, S.A.

Av. Cuauhtémoc 747
Lucerna 5
MEXICO, D. F.

Si el vostre problema és de cristalls, nosaltres us el resoldrem

- **Des del 1932 instal·lem cristalls de tota mena a cotxes de totes les marques.**
- **La nostra experiència ens recomana.**

la seva economia de mitjans expressius i l'anotació no pas exagerada d'un concepte utilitari de la religió, com una de les més reeixides del llibre) i, per últim, una petita meravella de sensibilitat, que tanca en poques pàgines tota una pila de drames individuals i col·lectius d'aquesta època recent i que es diu, expressivament, *Una carta del passat*.

He fet una ràpida al·lusió a la darrera de les narracions del volum, la que duu per títol *Les dues ombres de l'Elvira*. Per la tècnica narrativa, com per l'ambient, s'aparta bastant de la resta del volum, i jo hi veuria un esbós de novel·la. En Maurici, l'Elvira i en Xavier Borrell, amb la revelació de llur estranya relació i l'enigma de les raons i circumstàncies de la mort de la dona, ultrapassen les limitacions del conte i surten bon xic del marc que l'autor ha sabut donar a les altres narracions. Jo hi voldria veure una mostra de la seva vocació de novel·lista i la penyora de nous llibres de major empenta, on l'Odó Hurtado es llanci a la tasca de presentar-nos, amb la seva innegable lucidesa de psicòleg i d'observador, les passions, les grandeses i les tares d'una societat que ell coneix prou i que, avui, està mancada d'un cronista alhora lúcid i entendrit com podria ésser l'autor d'*Unes quantes dones*.

El llibre suggereix moltes altres consideracions (sobre l'estil i el lèxic, curiosament cosmopolites, dirieu, tot i llur perfecta catalanitat, sobre la gràcia una mica morosa dels nus femenins que el poblen, sobre l'esborrament volgut dels seus personatges masculins, etc.), però tot això allargaria massa aquesta nota, que no vol ésser sinó una afirmació de la importància que, per al crític, té aquest primer llibre de l'Odó Hurtado, cronista de la psicologia femenina catalana i narrador perfectament segur del seu ofici. — R. T.

Barcelona, gener 1956

Valencians a Mèxic, per E. SOLER I GODES. *València, 1955.*

Enric Soler i Godes és un escriptor ben dotat i amb força dedicació a l'ofici. Una dedicació tal que, per a poder donar-ne una idea, només se'ns acut relacionar-la amb els mestres de l'artesania medieval. Treballa amb constància i amb mètode, com si donés per subsistents i vàlides les ordinacions reguladores de l'activitat gremial. És, a més a més, un mestre versàtil al qual plau de posar a prova la seva capacitat davant les més diverses matèries.

En el periodisme, Soler i Godes cultiva la crònica, la crítica i el treball de divulgació històrica i folklòrica. I no seria estrany a la reflexiva orientació editorial si en el país on viu hi hagués manera de poder exercir decentment aquest important apostolat, propi de la premsa lliure. Però sota les dictadures, per a un comès tan digne

com necessari, no calen encaparraments: la «veritat» oficial se serveix estereotipada.

En el llibre, Soler i Godes palesa la mateixa ductilitat que mostra en la seva col·laboració a la premsa periòdica i la regularitat de treball que li hem reconegut més amunt. Després del primicer llibre de poemes *I el cel és blau*, segueix amb *Bestioles*, líric comentari, inspirat i agut, del món suposat de certes bestioles que ens sembla fraternalment coincident, moltes vegades, amb el més conegut de determinades persones. L'any següent posa en circulació *Calendari faller*, recull cronològic de cinquanta anys de celebració de la popular manifestació valenciana que té els seus orígens — segons sembla — en una remota commemoració de la diada del patró Sant Josep, per part del gremi de fusters, i la qual ha arribat fins als nostres dies sostinguda per les comissions de veïnat, com una festa de tots, on es compendia l'enginy i la inclinació a la sàtira, proverbials en els nostres germans de València.

Enguany, Soler i Godes ens ha fet el present d'un nou volum que confirma les òptimes condicions que li hem assenyalat. Aquesta vegada l'escriptor s'ha sentit temptat pel gènere biogràfic. *Valencians a Mèxic* és el títol de la monografia en la qual aplega els trets principals de nou valencians de qualitat, units pel denominador comú de la llur estada en terres mexicanes: pintors, gravadors, constructors, governants, mestres i apòstols. Ens trobem ací davant d'un notable treball de divulgació que s'enriqueix amb algunes aportacions que, des d'ací, ens atrevim a qualificar d'inèdites. Per exemple, en el cas de fra Martí de València, considerat per alguns historiadors com originari de Valencia de Alcántara (Cáceres) i de qui Soler i Godes ens diu que pertanyia a l'anomenada família valenciana dels Boil i ens concreta el nom i el cognom que portava abans d'ingressar a l'Ordre de Sant Francesc: Joan Martí Boil.

Igualment podem dir-ho de la seva biografia del cavaller en Joaquim de Montserrat Cruïlles i Crespi de Valldaura (1700-1771), primer marquès de Cruïlles a qui Carles III, «atenent els dilatats i bons serveis de vós al Mariscal de Camp dels meus exèrcits i el zel en què desempenyeu el càrrec de Tinent Coronel del regiment dels meus guàrdies d'infanteria espanyola i la Comandància general del Regne d'Aragó . . . », nomena virrei de la Nueva España. Un virrei discutit, la gestió del qual, a desgrat de comptar amb una pila de realitzacions meritòries, fou sotmesa a un sever judici de residència en el poblat d'indis anomenat Cholula, acusat de peculat i fiscalitzat pel temible Visitador Areche, el mateix que, quinze anys després, mana torturar el cabdill inca Tupac Amaru i li arrenca, en lloc d'una confessió de culpa, la històrica acusació: «Aquí los únicos conspiradores hemos sido vos y yo; vos, por opresor del pueblo, y yo, por haber tratado de libertarlo de la tiranía.» Cruïlles (com el virrei Amat i el governador Portolà), és una figura de tant de relleu en la limitada participació cata-

Casa del Arte

LA CASA ON L'ARTISTA TROBA TOT EL QUE NECESSITA

Els marcs de més originalitat

Tel. 18-36-20 * Av. Independencia 101-C

MEXICO, D. F.

ELMON
S. A.

FABRICA D'ARTICLES DE CAUTXÚ

*

Calzada de Tlalpan, 911
Tels. 19-04-33 i 19-85-77
México 13, D. F.

La Optica López

TELÈFON 10-00-63
LOPEZ, 157-D
MEXICO, D. F.

* *Atenció especial a les receptes dels oculistes.*
* *Ulleres i cristalls de totes classes*
* *Puntualitat, exactitud, economia*

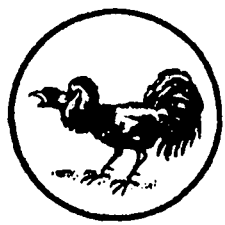

El Gallo Mexicano
S. A. de C. V.
Ribera de San Cosme 60 - MEXICO, D. F.
Cable: ANHELO - Tels. 35-63-79 i 16-12-23

MAGATZEM DE TEIXITS
I ROBA EN GENERAL

•

RETALLS DE TOTES MENES A DOJO
I SEMPRE A MENYS DEL COST

lana en el govern de les Indies Occidentals que ens fa sentir la fretura d'una àmplia biografia que ens el reprodueixi en el seu alenar per la València nadiua, pels camps de batalla d'Itàlia, en els sis anys de govern de la colònia llunyana i en la postrera estada a la casa pairal. Enric Soler i Godes, en la seva breu però densa recopilació, en forneix el canemàs i hi assenyala els punts principals que podrien posar-la més de relleu.

En el llibre que comentem figura, encara, una part que és la més homogènia del treball. És la que s'inicia amb el capítol novè i que defineix l'epígraf: «Els de Sant Carles». Al nostre entendre, aquest i els capítols següents, ampliats — si es podia —, i separats de les altres biografies que formen el volum, formarien una unitat que, amb el mèrit inicial i el derivat d'una possible nova aportació, constituiria una estimable contribució a la història de l'art i dels artistes valencians, dels quals tan justa fama pervé a la seva nació.

«Els de Sant Carles» són, per antonomàsia, «l'estol d'artistes que cada any van eixamplant l'àrea artística del País Valencià», segons l'autor. «Els de Sant Carles» són, en aquest cas, els gravadors, pintors i escultors eixits de la famosa acadèmia valenciana que arriben a la Nueva España per a nodrir la nòmina de professors de l'Acadèmia de la capital colonial, en el segle de les llums. (Aquest esqueix i el posterior aportat per catalans del Principat —Peregrí Claver, especialment— empeltat en l'arbre indígena, contribuiran a l'espléndida floració de la denominada «escola mexicana».) Heus ací els seus noms: Tomàs de Súria, el de bagatge més minso a qui l'atzar afavoreix amb l'aventura més extraordinària: dibuixant de l'expedició Malaspina; el castellonenc Josep Joaquim Fabregat a qui es deu un dels millors gravats de la plaça d'armes de la capital mexicana, esdevingut clàssic en la iconografia de la ciutat; Rafael Ximeno Planes, director de l'Acadèmia i el mestre titular de pintura —molt apreciat, encara avui, per la crítica del país —, i el polifacètic i notable en tota la seva diversitat, Manuel Tolsà, de qui ja s'ha parlat en aquestes mateixes planes amb certa extensió.

Tornant al llibre, esmentarem que en el mateix volum l'autor aplega dues figures contemporànies que han deixat forta empremta en la vida artística i cultural de la República Mexicana. Ens referim al pintor Ruano Llopis i a l'historiador Rafael Altamira, mestre exemplar, aquest darrer, mort a l'exili per a ratificar amb la pròpia conducta la seva lliçó fonamental: la càtedra no pot exercir-se dignament sense la llibertat d'expressar-se. Sorprèn, d'antuvi, més que la inclinació que Soler Godes sent per les citades figures, la seva erudició *mexicanista*. Quin corrent simpàtic el transporta amb tanta assiduïtat a regirar dintre la història de Mèxic? Ens sembla que, si ens ho proposéssim, trobaríem una resposta no mancada de lògica. — J. S. V.

L'enterrament, *per* JOAQUIM CASAS. *Nova Col·lecció Lletres, 15. Albertí, editor, Barcelona, 1955.*

Joaquim Cases ha escrit una aguda, eficaç i agilíssima novel·la humorística entorn d'un tema en aparença poc propici, pel seu patetisme natural, a deixar-se prolongar en aquella direcció: la mort, o més en concret, l'enterrament d'un home. El fet que aquest home sigui En Roviralta, conegut fabricant de Mataró, persona de moltes pessetes i d'història vulgar, força viva i donjoan obscur, no vol dir que l'esdeveniment en si té menys efectivitat dramàtica. Potser en té més i tot, puix que el difunt que promou la narració de Casas sembla rodejat d'un dolor més aviat convencional i fred. Precisament el joc humorístic del novel·lista consisteix a dibuixar, amb una clara intenció caricaturesca, aquella buidor sentimental que s'instal·la en la casa mortuòria, i a fer-la brillar en contrast amb la tristesa angoixosa de la mort. En realitat, Joaquim Casas prescindeix quasi en absolut de tota referència al cadàver, però no per això el Mataró fictici o insinuat que desfila per les seues pàgines escapa a la tensió dramàtica creada pel cos present — i ben present — del fabricant. I així, dins l'òrbita funerària, gira la petita humanitat local — que és la petita humanitat de tot arreu — sorpresa per la desaparició d'En Roviralta i alhora radicalment marginal a aquest fet diguem-ne luctuós. Dic «diguem-ne», perquè el dol, en la majoria dels personatges i personatgets que Casas ens mostra, resulta ben formulari. L'enterramorts va al seu negoci, el consogre pensa en el seu, el vicari planeja l'almoina pòstuma, els obrers malparlen dels rics, les obreres s'entendreixen amb la vídua, alguns comenten la «palla nova» del prostíbul, d'altres, la fallida d'un comerç... El dens teixit de la vida es tanca, impassible, al voltant del taüt del milionari: l'afilla, el fa insignificant, irrisori. De retop, la vida, tan cruel en el seu egoisme maquinal, produeix també un efecte còmic i còmicament desesperat. Fins i tot, les poques figures que la novel·la destaca unides en una espontània condolença, ofereixen un perfil grotesc en llur indiscutible tragèdia: la muller del fabricant, que a penes si ho havia estat realment, i el pobre Jepet de la Trona, típic servidor amb fidelitat i resignada estupidesa de ca. Ells ploren En Roviralta, i el lector els compadeix i àdhuc se'n riu. El propòsit de Joaquim Casas, en donar-nos aquest quadre animat del nostre mecanisme social, i sobretot en donar-nos-el centrat en la pompa presumptament lúgubre d'un enterrament, es revela amb una punta de malignitat que excedeix els límits de l'humorisme. La seua novel·la, a desgrat de la relativa contenció que s'hi nota, frega la sàtira. A vegades, i potser sense voler, arriba a derivar a les lamentacions del *o tempora o mores*, per sort amb no massa insistència. De tota manera, el novel·lista no acaba de dissimular el moralista que, com tot satíric, per modest que

EDITORIAL FOURNIER, S.A.

Bolívar, 238-A - Telèfon 36-32-80

EDICIONS
CATÀLEGS
REVISTES
i
TOTA MENA D'IMPRESOS

CONSTRUCCIONES ROS

ARQUITECTURA

Projectes i edificacions urbanes

ARQS. A. PEYRÍ i A. GASSOL

Parque Melchor Ocampo, 40-1
Telèfon 36-17-65 - MÉXICO, D. F.

GALERIES TUSÓ

- PER REGAL TENIM GRAVATS DEL SEGLE XVIII I CONTEMPORANIS
- MARCS A LA MIDA PER A PINTURES MODERNES I ANTIGUES
- MOBLES I DECORACIÓ

Tel. 35-40-20

Génova, Nº 34 - MEXICO 6, D. F.

G.I.G.S.A.

AUDITORS
COMPTADORS
PROMOTORS
I ORGANITZADORS
D'EMPRESES MERCANTILS
I INDUSTRIALS

•

Artículo 123 N.º 129 - Despa. 202-203-204
Tels. 36-71-56, 10-16-23 y 21-68-58
MEXIC 1, D. F.

siga, porta dins de si. La seua narració transcorre en unes poques hores, i el relat *actual* té el contrapunt, ben dosificat, de les remissions al passat dels personatges, sobretot dels principals: el ritme alternat de l'un i de les altres és dut amb soltesa, generalment sense violència, en transicions ràpides i encertades. Casas intercala, a més, capítols desvinculats de la història — la plural història o historieta — que conta, de to unes vegades líric, unes altres d'evocació mataronina, sovint irònic i enjogassat. Això difumina una mica la veta agrejant de la novel·la, que, si d'un costat perd en força, de l'altre n'ix guanyant en gràcia amable. El conjunt respon, amb entera lleialtat, a les idees enunciades en la pàgina inicial — *Quatre paraules* — del llibre: *L'enterrament* és una novel·la que es fa llegir i que pot fer-se llegir pel gran públic que es desitja l'autor. (I diguem-ho de passada: Casas, en aquestes *Quatre paraules* despatxa tranquil·lament, potser massa tranquil·lament, algun problema que en mereix més de quatre mil). Remarquem, encara, que la destresa narrativa del novel·lista va servida per un estil rotund, alegre, despreocupat, ple de simpatia i d'enginy. Amb *L'enterrament* ens apuntem una esperança interessant en l'agenda de la novel·lística catalana d'avui. — J. F.

Quan mataven pels carrers, *per* JOAN OLLER I RABASSA. *Pròleg de Leandre Amigó. Biblioteca Selecta, 186. Editorial Selecta, Barcelona, 1955.*

Potser resulta superflu fer, a hores d'ara, la recensió d'un llibre tan conegut i difòs com *Quan mataven pels carrers.* El prestigi literari d'Oller i Rabassa, inaugurat amb el segle, aconseguí la màxima consagració amb aquesta novel·la, publicada en 1930 i guanyadora del Premi Fastenrath l'any següent. Avui, en fer-se'n la tercera edició, podem constatar viu i despert l'interès que havia suscitat cinc lustres enrere: el mateix interès, però ja tenyit pels colors fonedissos de la història. Oller i Rabassa traçava, en *Quan mataven pels carrers,* un quadre animat i divers de la Barcelona tràgica d'abans i de durant la Dictadura del general Primo, i això vol dir que les seues pàgines havien de contenir, al·ludits o plantejats, alguns problemes essencials de la vida col·lectiva catalana contemporània. Les circumstàncies s'han encarregat de tornar actualitat a la seua novel·la. Perquè, si en el moment que vivim el joc — i el xoc — de forces polítiques i socials ha pres un caràcter prou diferent, el paral·lelisme entre aquell temps i el nostre no s'ha esvait del tot. Si més no, les actituds derrotistes o derrotades dels catalanistes d'Oller, l'estat d'esperit que reflecteixen, tot i no ésser idèntiques a les d'avui (i ¿com ho haurien d'ésser, havent mitjançat, aquesta vegada, molta sang i més de quinze anys de silenci anhilador?), s'ofereixen com un bon punt de meditació. Els «Vostè és un catalanot!»

i «Els qui són com vostè només saben protestar!», que la pobra Fe, anarquista i histèrica, escopeix a la cara del Claudi abatut i moralment desfet, són una injúria mig justa mig airada: però, en la mateixa proporció, conserven, ara, una vigència dolorosa. *Quan mataven pels carrers*, sota la seua aparença de novel·la objectiva, té els gèrmens d'un saludable examen de consciència. D'altres aspectes del llibre podran ressentir-se del pas del temps i dels canvis estètics, no aquest. De tota manera, la lectura té encara més al·licients: Oller i Rabassa representa un cap il·lustre de la petita tradició de la nostra novel·la vuitcentista, i el seu realisme, ponderat i — com destaca Amigó en el pròleg — romàntic, manté una bella frescor literària, una saborosa vivacitat. Per açò i per la vàlua documental, *Quan mataven pels carrers* tindrà, en la seua tercera sortida, un acolliment extens i merescut. — J. F.

***Obres completes de Joan Maragall,** Volum XXV, **Apèndix.** Dades biogràfiques. Índexs. Barcelona, 1955.*

Dinou anys després d'haver estat escomesa l'edició de les obres completes de Joan Maragall a cura dels seus fills, aquest volum vint-i-cinquè ve a cloure i completar l'empresa. És un dens i variat volum de tres-centes setanta pàgines, que s'obre amb uns versos de Josep Pijoan (del seu llibre *El meu Don Joan Maragall*) i es clou amb els índexs d'obres i de temes de Maragall continguts en els vint-i-cinc volums i amb una bibliografia gairebé exhaustiva d'estudis i articles sobre el gran poeta. Aquests treballs, tan útils per als estudiosos i que completen tan perfectament l'edició, són deguts a Joan B. Solervicens, qui ha redactat també les dades biogràfiques, extretes dels escrits de Maragall, que ocupen trenta-sis pàgines del llibre i que són un dels documents més punyents i humans que hem llegit en català sobre un dels nostres grans homes més indiscutibles.

Els *Apèndixs* als diversos volums ja publicats, que componen la primera part del llibre, són poemes, articles en català i en castellà, i sobretot cartes no recollides als anteriors quatre volums d'epistolari. N'hi ha de ben importants, com les tres adreçades a Miguel de Unamuno, i d'altres a Azorín, a Menéndez y Pelayo, a Llorente i a Vicente Medina. Voldria assenyalar, però, una carta adreçada a Josep Aladern (Cosme Vidal), el qual havia entrat com a redactor a *El Progreso* després d'una tasca infatigable com a escriptor, editor, impressor i propulsor de tota mena d'empreses literàries i culturals catalanes. Aladern havia comunicat a Maragall dos articles seus publicats al diari de Lerroux: *¿Odio a Cristo?* i *Los Perturbadores*. I el poeta de *La Vaca cega*, que elogia molt el primer article, perquè hi tro-

JOIERIA I RELLOTGERIA

Huguenin i Altaba

RELLOTGES DE LES MARQUES MÉS FAMOSES

Adobs de tota mena
Garantia absoluta
Confecció de joiells sota encàrrec

Tacuba i Palma — Telèfon 21-25-65 — MEXIC, D. F.

ba una afirmació espiritualista dintre del moviment social de protesta («si els anhels de la multitud inquieta cobressin un sentit religiós, baldament fos de protesta, llavores la revolució social pendria un sentit integralment humà i prometeria un gran advenir, un gran pas en la societat humana, que ara no pot fer preveure amb les reivindicacions quasi exclusivament econòmiques») discrepa del segon, perquè es sent allunyat de la política de partits. «Només m'interessen — afirma — els grans moviments com fou en son origen el de Solidaritat». En l'article de Josep Aladern, tanmateix, troba «un anhel de gran política, un intent de fondre tot petit partidisme en les grans masses en què es concreten els ideals humans. Però encara hi trobo a mancar una cosa, que no és contradictòria (com podria semblar a primera vista) amb lo que acabo de dir, sinó que ho confirma, i és el nostre amor a Catalunya. ¿Hauríeu deixat d'ésser catalanista en el més gran sentit de la paraula? Jo no ho vull creure. Mireu que l'amor a la terra de què som fets és el llevat dels més grans ideals humans; mireu que aquests sempre són fills d'un sentiment de raça, i sols per la força, per la casticitat d'aquesta, logren fer-se universals. I ara us diré que si em plau molt veure-us actuar en *El Progreso* és perquè em fa l'efecte que hi aneu a catalanitzar els ideals d'aquest periòdic, respectables per mi com els professats de bona fe, *però que des del moment que es propaguen aquí cal que ho sien al nostre modo*. Aladern, Aladern, vos conjuro que no us oblideu de Catalunya mare... filla! Adéu-siau».

He subratllat aquesta línia del darrer paràgraf perquè em sembla que avui, i per uns quants anys, té encara plena validesa. Tots els ideals polítics són respectables si hom els professa de bona fe, però sempre que hom els prediqui a Catalunya cal que ho siguin respectant la realitat catalana, no oblidant-se mai de Catalunya.

Una altra pàgina ben interessant d'aquest volum, perquè ve a completar i ampliar el credo estètic de Maragall, ja presentat en el seu *Elogi de la Paraula*, és la que duu el títol *Del llenguatge poètic*.

Ja he indicat la intervenció de Joan B. Solervicens en aquesta feliç conclusió de les *Obres completes de Joan Maragall*. La seva tasca és digna de tot elogi i confirma les seves grans aptituds, contra les quals la seva natural peresa tant s'esforça. Tots els devots de Maragall i de la literatura catalana hauran d'agrair-li, ultra la precisió i l'ordre de les seves *Dades biogràfiques*, la utilíssima cronologia dels seus escrits, que tant es trobava a faltar en els anteriors volums, l'índex de noms, títols, autors i temes i la ja esmentada bibliografia d'estudis i articles sobre Maragall i la seva obra. Un atent estudi d'aquesta bibliografia ens convenç d'una curiosa certitud: a quatre anys del centenari del naixement del gran poeta, només li han estat consagrats tres llibres biogràfics (els del P. Miquel d'Esplugues, Josep Pijoan i Maurici Serrahima) i un d'estudi biogràfic i crític en general, que fou publicat en francès per Josep M. Corredor.* És una llacuna en la crítica catalana, no massa excepcional, per desgràcia, i que fa més digne d'esment el treball que té emprès fa anys un jove catedràtic de la Universitat nordamericana de New Hampshire, Rogelio-Alberto Casas, portorriqueny nascut a Barcelona, i que serà un estudi complet de l'obra i la figura de l'autor de *Nausica*. — R. T.

---

* L'any 1935, Espasa-Calpe, de Madrid, va editar *Juan Maragall, poeta y ciudadano*, una estimable biografia de Joan Chabàs, escriptor valencià que durant uns anys, a Barcelona, en la dècada del 20 al 30, va mostrar certa activitat en el món de les nostres lletres, en el qual semblava destinat a ocupar un lloc destacat. Però Chabàs va morir a l'Havana, fa uns mesos, completament perdut per als Països de Llengua Catalana, lliurat al servei d'un totalitarisme exòtic. (N. de la D.)

PONT BLAU

convoca tots els escriptors de llengua catalana, qualsevol que sigui el seu lloc de residència, al Concurs de Poesia per a l'atorgament del

PREMI MARAGALL 1956

dotat amb 200.00 dòlars per

JOSEP Mª MURIÀ

BASES

1ª Hom atorgarà el Premi Maragall 1956 a la millor poesia, o recull de poesies, inèdites, de tema lliure i sense límit d'extensió, que es presenti a concurs.

2ª El Jurat estarà format per Agustí Bartra (president), Pere Calders, B. Costa-Amic, Baltasar Samper i Jordi Vallès.

3ª Les poesies hauran d'ésser presentades en tres còpies a màquina, en cadascuna de les quals constarà el mateix lema, juntament amb una plica que contingui el nom i adreça de l'autor, i porti escrit damunt el títol i el lema del treball.

4ª El premi serà indivisible, però podrà declarar-se desert si el Jurat considera que cap de les poesies presentades no n'és mereixedora.

5ª El poeta guanyador, en acceptar el premi, autoritza la publicació de la seva obra a Mèxic.

6ª El termini de tramesa d'obres es tancarà el dia 15 de juliol del 1956 i seran admeses a concurs totes les que hi concorrin i hagin estat dipositades a correus fins a l'esmentada data.

7ª Els treballs hauran d'ésser tramesos, sense fer constar en el sobre el nom de l'autor, a la següent adreça: PONT BLAU, *Premi Maragall 1956*. Apartado Postal 7324, México 1, D. F.

9ª El Jurat farà públic el seu veredicte el dia 11 de setembre del 1956.

Ciutat de Mèxic, desembre del 1955

EL DOCTOR TRUETA VE A MÈXIC

S'espera per a un d'aquests dies l'arribada a Mèxic del doctor Josep Trueta, professor de cirurgia ortopèdica de la Universitat d'Oxford. El doctor Trueta, esdevingut mundialment famós durant la nostra guerra pels seus mètodes de curació de ferides de guerra i fractures d'ossos, així que passà la frontera, l'any 1939, fou sol·licitat a la Gran Bretanya, on ha treballat d'aleshores ençà i ha contribuït, amb els seus coneixements i les seves experiències, als progressos de la ciència britànica. Ve a Mèxic per tal d'assistir al III Congrés d'Ortopèdia i Traumatologia de l'Amèrica Llatina, en representació de la Gran Bretanya, la qual ja va representar en el primer i el segon congrés, celebrats respectivament a Buenos Aires i a Rio de Janeiro. Acabades les seves tasques al Congrés que es prepara a Mèxic, el doctor Trueta es traslladarà a Colòmbia i a Venezuela, on ha de donar diverses conferències a les Universitats de Bogotà i de Caracas.

Durant la seva estada a Mèxic, que serà breu, donarà una conferència amb la qual inaugurarà les activitats de l'Institut Català de Cultura, que acaba de constituir-se a Mèxic sota la presidència del doctor Pere Bosch Gimpera.

II CONCURS DE FOTOGRAFIES DELS PAÏSOS DE LLENGUA CATALANA

El jurat qualificador del II Concurs de Fotografies dels Països de Llengua Catalana, organitzat per l'Orfeó Català de Mèxic, ha emès el seu veredicte, que és el següent:

PRIMER PREMI, a *Petit reflex*, Via Laietana, Barcelona, de Salvador Montserrat Güibes (Sabadell).

SEGON PREMI, a *Camí de missa*, Carrer del Rec, Barcelona, de Carles Gombau (Sabadell).

TERCER PREMI, a *Hivern al port*, Barcelona, d'Antoni Goig (Sabadell).

ACCÈSSITS: primer, a *Sardanistes*, Concurs 1954, de Felip Borràs Simó (Manresa); segon, a *Costa avall*, Baixada del Pòpul, de Felip Borràs Simó (Manresa); tercer, a *Passeig matinal*, Via Laietana, de Carles Gombau (Sabadell); quart, a *L'arribada*, Entrada al port de Barcelona, de Marcel Giró Marsal (São Paulo); cinquè, a *Eivissenca*, Ajuntament d'Eivissa, de Marcel Giró Marsal (São Paulo); sisè, a *Carrer mullat*, Carrer Guimerà, Manresa, de F. Borràs Simó (Manresa); setè, a *Boira de port*, Barcelona, de Conrad Samsó Agell (Sabadell); vuitè, a *Contrallum* (Catedral de Barcelona), Entrada al barri gòtic, de Joan Marcet Xalma (Sabadell); novè, a *El port de la Magdalena*, de Nino Perella (Alguer); desè a *De bon matí*, Parc de la Ciutadella, Barcelona, de Joan Marcet Xalma (Sabadell).

MENCIONS HONORÍFIQUES a *Molí de vent*, Palma de Mallorca, de M. Espinalt Vendrell (Manresa); *Pedraforca*, Saldes (Pirineu bergadà), de M. Espinalt Vendrell (Manresa); *Olot*, de Marcel Giró Marsal (São Paulo); *Superivent*, Repissa de Camarasa, de Marcel Giró Marsal (São Paulo); *Matí*, Plaça de Catalunya, Barcelona, d'Ermengol Vilardell (Sabadell); *Treballant*, La Barceloneta, de Joan Marcet Xalma (Sabadell).

Total de participants: 30. Total de fotografies rebudes: 146.

Mèxic, D. F., 16 de desembre del 1955

Josep Turu Carol, Carles Ferrando, Aveli Artís-Gener, Marcel Santaló, Joan Soler Pons, Manuel Alcàntara Guxart, Antoni Pla Miracle, secretari

Destaquem, una vegada més, la tasca benemèrita i patriòtica realitzada pels organitzadors d'aquest concurs, en posar en contacte en una obra comuna els fotògrafs dels diversos Països de Llengua Catalana, residents a la terra o escampats pel món. Aquesta contribució, en un camp artístic, a la gran empresa d'integració nacional, ens sembla tant interessant com pugui ser-ho el concurs en si, des d'altres punts de vista.

Antoni Gilabert

ASSEGURANCES

Edificio San Francisco, 216 i 217 - GUADALAJARA, Jal. - Tel. 62-52

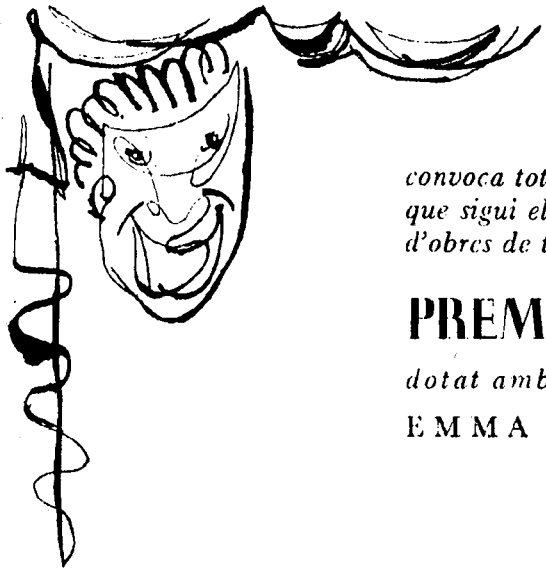

PONT BLAU

convoca tots els escriptors catalans, qualsevol que sigui el seu lloc de residència, al concurs d'obres de teatre per a l'atorgament del

PREMI GUIMERÀ 1956

dotat amb 300.00 dòlars per la senyora

EMMA ALONSO DE COSTA

BASES

1ª El Premi Guimerà serà concedit a la millor obra teatral en llengua catalana, no publicada, estrenada ni premiada en cap altre certamen, que es presentarà a concurs.

2ª Les obres han de ser presentades en tres còpies escrites a màquina, cap de les quals no ha de dur el nom de l'autor; hauran de dur, però, un lema i anar acompanyades d'una plica que contingui el nom i l'adreça de l'autor, i consigni en el sobre el títol i el lema de l'obra.

3ª El Premi no podrà repartir-se entre dues o més obres, però podrà declarar-se desert si el Jurat considera que cap de les obres concursants no n'és mereixedora.

4ª L'autor guanyador, en acceptar el premi, autoritza la representació de l'obra premiada a Mèxic, cas de presentar-se'n l'oportunitat.

5ª Les obres concursants hauran de ser trameses per correu, certificades — sense fer constar en el sobre el nom de l'autor — , a l'adreça següent: PONT BLAU, Premi Guimerà 1956. Apartado 7324, México 1, D. F.

6ª El termini de tramesa de les obres es tancarà el 1er de juny del 1956 i seran admeses a concurs totes les que hi concorrin i hagin estat dipositades a correus fins al dia 1er de juny del 1956.

7ª El Jurat es reunirà i dictarà el seu veredicte el dia 11 de setembre del 1956.

8ª El Jurat estarà format per Pauli Massip (president), Manuel Fontanals, Odó Hurtado, J. M. Miquel i Vergés i Cèsar Pi-Sunyer (secretari).

9ª PONT BLAU, un cop fet públic el veredicte, tornarà als autors que ho hauran sol·licitat expressament les obres no premiades.

Ciutat de Mèxic, desembre del 1955

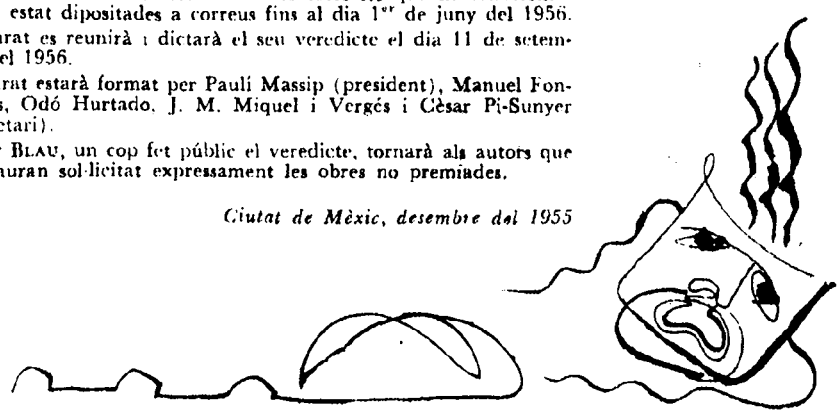

NOTICIARI

¶ El dia 22 de desembre passat es va celebrar a Mèxic l'assemblea de constitució de l'Institut Català de Cultura, en el curs de la qual es va elegir la junta que regirà aquesta organització en el seu primer exercici i que va quedar integrada així: president, doctor Pere Bosch Gimpera; vicepresidents: doctor Antoni Peyrí i Francesc Farreras Duran; secretari: Ramon Peypoch; vicesecretaris: J. Soler Vidal i August Pi-Sunyer Llorens; tresorer: Eduard Ragassol; vocals: Francesc Alcalà Llorente, Odó Duran d'Ocon, doctor Albert Folch Pi, Odó Hurtado i Vicenç Riera Llorca. Posteriorment s'ha integrat a la junta, en representació de l'Orfeó Català, Antoni Dot Arxer. ¶ *The Saturday Evening Post* del 24 de novembre passat publicava una nota del nostre col·laborador Josep Ventura Sureda que deia: "... poques vegades he llegit una anàlisi tan intel·ligent i tan penetrant del caràcter d'un poble com el que Mr. Harold H. Martin ha publicat al *Post* sobre Catalunya i els catalans..." ¶ Harold H. Martin ha rebut ja munts de cartes de catalans d'arreu del món que el feliciten i el regracien pel seu reportatge, amb el qual ha contribuït de manera considerable —el *Post* tira més de cinc milions d'exemplars— a divulgar el problema de Catalunya. Invitem els nostres lectors a escriure en el mateix sentit a Mr. Harold H. Martin, The Saturday Evening Post, Independence Square, Philadelphia Pa., Estats Units. Se li pot escriure en català. ¶ En una fàbrica tèxtil de Badalona ha estat ideada i construïda la primera màquina electrònica per a teixits de punt de llana. Els tècnics tèxtils que l'han vista afirmen que constitueix una veritable revolució en el gènere, ja que el seu mancig és senzillíssim i la seva producció superior en un 100% a la de la millor màquina que avui es conegui per al mateix treball. ¶ La biblioteca mallorquina Raixa ha publicat un volum miscel·lani titulat *Cap d'Any 1956*, que, amb una presentació d'Anna Moll, inclou poemes i proses d'escriptors dels Països Catalans, unes ressenyes de l'any literari a les ciutats de Palma de Mallorca, València i Barcelona i una extensa bibliografia de la llengua catalana corresponent al període agost 1954-agost 1955. ¶ L'Editorial Barcino ha publicat, dins la seva col·lecció Enciclopèdia Catalunya, la monografia de J. Lladonosa *La ciutat de Lleida*, i en la Biblioteca Verdagueriana l'estudi de J. Perenya *Els darrers dies de la vida de Jacint Verdaguer* ¶ Dintre d'uns dies aparegerà *Catalunya en la Corona d'Aragó*, de Vicenç Riera Llorca, en les Monografies Bages, de Mèxic. ¶ Francesc Farreres Duran, director de les Monografies Bages, té en estudi diversos treballs per a publicar, en aquesta col·lecció, en el curs del 1956: entre altres, treballs de Rafael Tasis i J. Soler Vidal. ¶ En la *Biblioteca del Pensamiento Actual*, que es publica a Madrid sota la direcció de Rafael Calvo

ESENCIAS
Y MATERIAS PRIMAS,
S. A.

Isabel la Católica, 10

Cable: ESYMAPRISA

Telèfons 36-61-51 i 12-75-94 MEXICO, D. F.

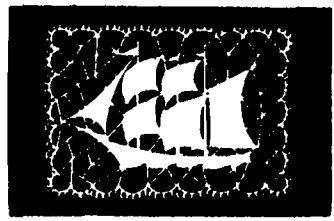

Llenceria
fina

MARIBEL

PASAJE ITURBIDE 18 - TEL. 18-27-95 - MÉXICO, D. F.

DOCTOR
DEMOFIL
FRANCO

ODONTOLEG

Consulta:
de 11 a 1 i de 4 a 8

Uruguay, 44-112
Tel. 21-20-57
MEXICO, D.F.

Serer, ha aparegut un volum titulat *Tres estudios sobre literatura catalana*. El llibre conté: *La literatura catalana*, per Carles Cardó, i *Una interpretación de Juan Maragall* i *La poesía catalana contemporánea*, per Josep Romeu Figueras. ¶ L'Agrupació Dramática de Barcelona, dirigida per Pau Garsaball, ha representat, el dia 11 de gener, *El criat de dos amos*, de Carlo Goldoni, en traducció de Joan Oliver i amb decorats i figurins de Cirici Pellicer. ¶ Editat per Aymà s'ha publicat *L'abat Marcet: mig segle de vida montserratina*, de J. Tarín-Iglésias. ¶ *Llegendes xineses* és el títol de l'últim llibre d'Anna d'Ax. ¶ Ha mort, a Figueras, a principis de gener, l'escriptor Manuel Brunet. ¶ *Lo Rat Penat*, de València, ha dedicat una sessió homenatge a la memòria de Carles Salvador. ¶ Xavier Casp ha publicat un nou llibre de poemes: *Braçat*. ¶ Al Palau de la Música Catalana l'Orquestra Municipal de Barcelona ha donat quatre concerts durant els dies 14, 21 i 28 d'octubre i 4 de novembre; el primer dels quals fou dirigit pel mestre argentí Juan José Castro amb un programa integrat per obres de Brahms, Falla, Debussy i Hindemith. Els altres concerts foren dirigits per Eduard Toldrà, amb obres de Beethoven, Britten, Strawinsky, Schumann, Haydn, Esplà, Straus, Bocherini i Zamacois. ¶ Ha estat a Barcelona i Tarragona l'escultor català Claudí Tarragó que es proposa seguir viatge per diversos països europeus; França, Itàlia, Holanda, entre ells. ¶ El mestre Joaquim Serra, autor de nombroses sardanes, ha estat homenatjat a Castelltersol, on, amb aquest motiu, s'ha celebrat un festival folklòric amb ballada de sardanes i danses populars. ¶ El 7 de febrer vinent, la Joventut Catalana de Mèxic inaugurarà un curs de català, a càrrec de Vicenç Riera Llorca, al local de l'Orfeó Català. ¶ La mateixa Joventut Catalana prepara, per a immediatament després, altres cursos sobre diverses matèries. ¶ La revista *Catalunya*, de Buenos Aires, prepara la publicació d'un recull de treballs originals de diversos escriptors catalans en exili, que doni, per les matèries aplegades, una impressió global del que és Catalunya. El llibre, destinat a ser repartit als delegats de la darrera assemblea de les Nacions Unides, sofrí una demora i, naturalment, no hi arribà a temps. Així i

LA MILLOR PASTISSERIA EUROPEA

ELS XOCOLATES SUISSOS PERRRIE

Plaza Parque España 7 - Tel. 11-05-65

Mobles
CATALONIA

Av. Insurgentes, 368 • MEXICO, D. F.

aquest anunci ja ens resulta petit

Ara hem ampliat les nostres activitats amb

REFRIGERADORS
ESTUFES
RENTADORES
CONGELADORS, etc.

de la prestigiosa fàbrica

Industria Eléctrica de México
(*Westinghouse*)

tot, hom pensa trametre'l a les cancelleries, premsa, biblioteques i estudiosos de pertot el món. L'edició es fa en tres idiomes: francès, anglès i espanyol. Contindrà treballs relatius a la nostra pàtria sobre història, geografia, idioma, literatura, poesia, art, institucions polítiques i universitàries, economia, justícia, cultura, etc. ¶ En el curs de les darreres setmanes han estat nombrosos els visitants de l'Obra del *Diccionari Català-Valencià-Balear*, a la Ciutat de Mallorca i a Barcelona, tots els quals han patentitzat la seva estima pel diccionari de Catalunya: Carles Grandó, el brillant escriptor rossellonès, conreador distingit de la llengua catalana, antic collaborador de la premsa barcelonina i guanyador de nombroses distincions literàries; Joan B. Carles Llamosí i Josep Cano Marquès, dirigents del Secretariat del *Diccionari* a València; doctor Jordi Rubió Balaguer, ilustre historiador de la nostra literatura, membre de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Comissió Patrocinadora del *Diccionari*. Josep Escolà, català que resideix fa molts anys a l'Argentina, on ha intervingut com a dirigent d'importants entitats; Miquel Batllori, director de l'*Archivum Historicum Societatis Iesu* de Roma; professor George Straka, insigne fonetista, de la Universitat d'Estrasburg; professor Robert Pring-Mill, hispanòfil i lul·lista, de la Universitat d'Oxford; professor Valentín García Yebra, catedràtic de grec i conseller de l'Editorial Gredos de Madrid. ¶ El 22 d'octubre tingué lloc en el Palau de la Música un concert de l'Orfeó Català integrat per la Cantata Nº 4, de Bach (*Christ jeia en la mortalla*), i la Novena Simfonia, de Beethoven, amb orquestra, orgue i solistes. Aquest Festival Bach-Beethoven va constituir un nou triomf de l'Orfeó Català i el seu mestre Lluís Ma. Millet. ¶ Ha estat molt celebrada l'exposició efectuada per la pintora Josefina Miró a la Galeria Syra, de Barcelona. Paisatges i marines de L'Estartit principalment, on passa moltes temporades l'artista. ¶ A Torredembarra ha tingut lloc la primera Exposició d'Art. Hi havia obres dels pintors Elias, Gascón, Hans Thorne, Ferré, Cirot, Riambau, Llorach, Wennberg, Espí, etc.; l'escultor Pujol-Montaner, els gravadors Gelabert i Pla, i els fotògrafs Vallmitjana, Flores i Peris. ¶ L'aquarel·lista Torrents ha fet una exposició a Argos, de Barcelona. ¶ A La Pinacoteca ha exposat un conjunt de fes seves obres l'escultor Viladomat. ¶ La Sala Gaspar ha inaugurat la temporada de tardor amb una sèrie de pintures originals de Braque, Clavé, Buffet, Chagall, Grau-Sala, Feleer, Miró, Picasso, Santmartí, i d'altres. ¶ Ha tingut èxit de públic i de crítica l'exposició que ha fet a Argos el pintor Fossas. Han cridat l'atenció, especialment les marines i paisatges de la Costa Brava. ¶ En el número pròxim de PONT BLAU publicarem informació detallada de l'estada a Mèxic de Pau Casals i de Josep Trueta. ¶ Enrico Fontana, actor català que s'ha donat a conèixer en el cinema italià, es trasllada a Hollywood, contractat per una empresa productora d'aquella ciutat. ¶ A la Gran Bretanya està a punt de publicar-se, en anglès, un llibre de J. Batista i Roca sobre els orígens de la Renaixença, les conclusions del qual revolucionaran de manera completa les idees tradicionalment admeses sobre aquest punt. ¶ S'anuncia per al mes de febrer l'arribada a Mèxic de Josep Carner. ¶ Els pròxims volums de la Biblioteca Raixa de Mallorca són *Domicili provisional*, de Manuel de Pedrolo, *Cor al nu*, de Manuel Adlert Noguerol, i *Faust*, de Llorenç Villalonga. ¶ Es diu que Domènec Guansé, resident des de fa anys a Santiago de Xile, on ha escrit diversos llibres i on dirigeix *Getmanor*, la més antiga de les publicacions catalanes actuals, es proposa traslladar-se a Mèxic. ¶ A prop de Badalona s'han trobat les restes d'una muralla i d'unes torres, la construcció de les quals, segons els investigadors, data del segle II abans de Jesucrist. Es creu que tant la muralla com les dues torres pertanyen al sistema defensiu de la ciutat, construït pels romans durant la seva dominació als Països de Llengua Catalana. ¶ Ha aparegut a Mèxic el número 6 de *La Nova Revista*. ¶ El doctor Pelai Vilar prepara per a PONT BLAU un estudi sobre la figura del famós cirurgià català Antoni de Gimbernat. ¶ En el petit món del teatre català, a Barcelona, ha suscitat animades discussions una carta de Rafael Tasis a Joan Brillas, en la qual es critica francament certes activitats que mantenen el nostre teatre en una situació lamentable. ¶ Els corresponsals de Catalunya i de França ens anuncien la tramesa d'obres per al Premi Guimerà 1956.

PONT BLAU

Revista mensual de literatura, arts i informació.

15 de gener del 1956
Any IV, número 39

Director
VICENÇ RIERA LLORCA

Secretari de redacció
J. SOLER VIDAL

Director artístic
J. M. GIMÉNEZ BOTEY

Administrador
RAMON FABREGAT
México 1, D. F.

Direcció i administració:
Uruguay 52, desp. 10.
Apartado Postal 7324
México 1, D. F.

Autorizada como correspondencia de 2ª clase en la Administración de Correos Nº 1 de México 1, D. F., el 20 de octubre de 1953.

SABÓ FINOSA

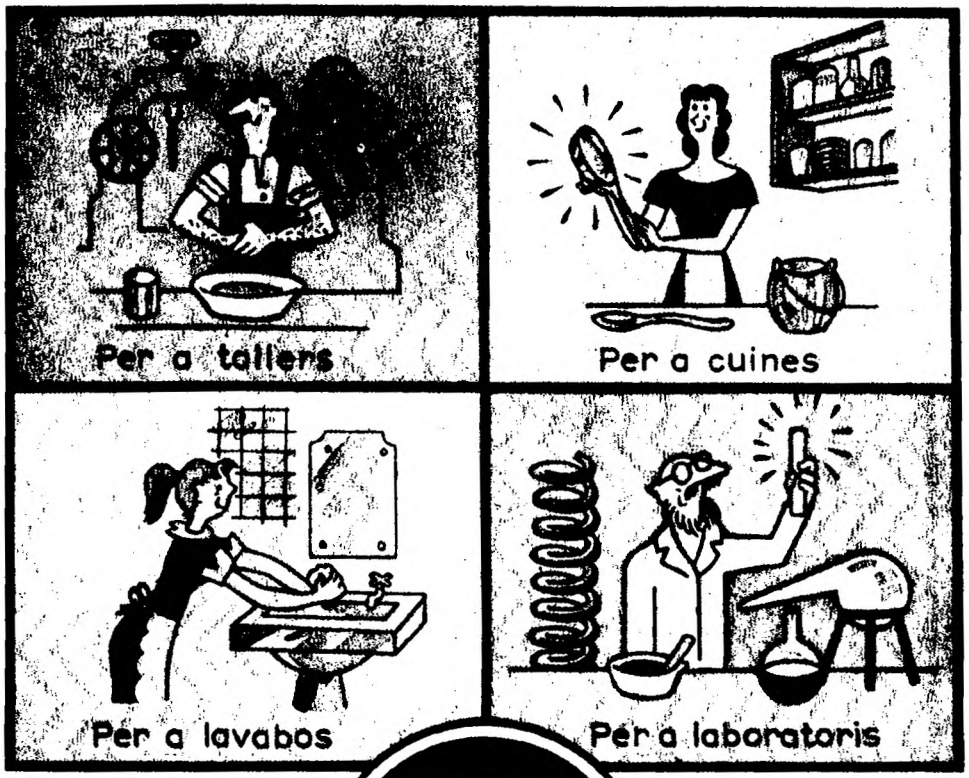

JABON FINOSA EN PASTA

UN PRODUCTE DE
Jabones Finos, S.A.

TELS. 24-71-30 i 24-83-59
MEXIC 19, D. F.

BANY DE COLOR

Miss Clairol

EN EL CABELL

Melody

EN LES VOSTRES UNGLES

Tota la bellesa que pot somniar una [illegible]ma

Distribuidors exclusius:

CASA SOLAR

Isabel la Católica,

MÉXICO, D. F.